

**Nacionālās apvienības „Visu Latvijai!” – „Tēvzemei un Brīvībai”/LNNK”
PROGRAMMA (Versija 4.1. 03.12.2012.)**

Nacionālā apvienība piedāvā pilnīgi jaunu redzējumu politiskās partijas programmas veidošanai – atvērtā tipa programmu.

Partiju programma vienmēr ir kopdarba rezultāts, kuru veido daudzi biedri, atbalstītāji un eksperti. Uzskatām, ka šis kopdarbs allaž jāpilnveido un jāpielāgo mainīgajai situācijai, vienlaikus saglabājot galvenos principus un mērķus. Nebūtu pareizi noteikt ne darba darītāju, ne laika termiņu robežas. Tāpēc partijas izvērsto programmu mēs atstājam atvērtu – lai sadarbībā ar nevalstiskām organizācijām, profesionālām apvienībām, ekspertiem un citiem domubiedriem to ik mirkli tuvinātu pilnībai un sniegtu arvien jaunas, kompetentas atbildes uz Latvijas pilsoņus interesējošiem jautājumiem.

Programmas sadalū satura rādītājs:

Cilvēks.....	3
Ģimene.....	4
Daba.....	5
Izglītība, zinātne, jaunatne un sports.....	7
Tautsaimniecība un valsts attīstība.....	11
Valoda un kultūra.....	22
Labklājība un veselība.....	23
Tiesiskums un laba pārvaldība.....	28
Ārējā un iekšējā drošība.....	30
Reģionu attīstība, valsts un pašvaldības.....	32
Latgales attīstība.....	33
Latvija Eiropā un pasaulē.....	34

2010. gada septembrī „Visu Latvijai!” līdzpriekšsēdētājs Raivis Dzintars savā grāmatā „Ceturta atmoda” publicēja Ceturtās Atmodas programmu, desmit tās likumus.

- 1. Visur un vienmēr saglabā ticību latviskas un plaukstošas Latvijas idejai!*
- 2. Par savu valsti, zemi un tautu runā labu!*
- 3. Visās jomās veicini savas tautas un valsts neatkarību!*
- 4. Rūpējies par tautas bagātības nodošanu latviešu nākamajām paaudzēm!*
- 5. Kur vien tas iespējams, dod priekšroku latviskajam!*
- 6. Esi draudzīgs pasaulei un vienlaikus stingrs savas tautas aizstāvībā!*
- 7. Ievēro, ka pēc tevis spriež par tavu tautu!*
- 8. Esi atvērts jaunajam, pielāgojot to jau pārbaudītajam!*
- 9. Kopējam dod priekšroku pār individuālo!*
- 10. Turi augstā godā savas tautas stiprākos ļaudis!*

Nacionālās apvienības 10. Saeimas frakcija un apvienības biedri ir balstījuši savu darbību uz šiem principiem. Nacionālā apvienība uzskata, ka ekonomiskajai krīzei ir daudz dziļāki cēloņi – gan valstiska mērķa trūkums, gan nacionālo prioritāšu neievērošana, gan korupcija, gan nepareizas tautsaimniecības prioritātes un attīstības vīzija. Tāpēc Latvijas valstij ir nepieciešamas pārmaiņas – pārmaiņas pārvaldē, izglītībā un tautsaimniecībā, kā arī pārmaiņas pašā sabiedrībā. Pārmaiņas jāsāk ar Latvijas valsts mērķa definēšanu, kura sasniegšanai tiek pakārtoti citi soļi, – Nacionālā apvienība par Latvijas valsts mērķi definē: „Latvija ir vienīgā vieta pasaulē, kur latviešu tauta ir realizējusi tautas pašnoteikšanās tiesības, tādēļ Latvijas valstij tagad un nākotnē jākalpo par vietu, kur pastāvēt un attīstīties latviešu

tautai, nodrošinot latvisku, taisnīgu un pārtikušu vidi." Pārmaiņām jābūt kompleksām, jo dažādās jomas ir savstarpēji daudz ciešāk saistītas, nekā tas šķiet pirmajā brīdī, un straujām, jo mums nav laika gaidīt, kamēr latvieši masveidā izceļo uz citām valstīm un negatīvās demogrāfiskās tendences kļūst neatgriezeniskas. Šobrīd mēs kā Saeimā pārstāvētajiem politiskajiem spēkiem, tā sabiedrībai piedāvājam gan galvenās nostādnes, gan konkrētus darbus, kas mums visiem kopā jāpaveic, lai Latvija virzītos uz šiem Ceturtās Atmodas ideāliem. Kopā tamdēļ, ka tikai Jūsu atbalsts var palīdzēt tos īstenot.

Mūsu programma nosaka, kā panākt labklājību, taisnīgumu un drošību nacionālā – latviskā Latvijā. Programma, ar kuru Nacionālā apvienība startēja 10. Saeimas vēlēšanās, tapa, ņemot vērā apvienības „Tēvzemei un Brīvībai"/LNNK un „Visu Latvijai!” programmatiskos dokumentus, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras uzņēmēju priekšlikumus, Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģiju, nosakot konkrētus mērķus un uzdevumus nākamajam četrus gadu periodam un valsts ilgtermiņa attīstības virzienus. Šī ir programmas atjaunota redakcija, ņemot vērā gan notikušās pārmaiņas, gan pieredzi, ko Nacionālā apvienība guvusi no darba parlamentā.

Nākotnes Latviju mēs redzam kā valsti ar augstu izglītības līmeni, draudzīgu uzņēmējdarbībai, ar lielāku vienlīdzību sabiedrībā, valsti ar visaugstāko vides kvalitāti pasaulē. Ir atjaunota uzticība valsts varai un vairota sabiedrības locekļu savstarpēja uzticēšanās, solidaritāte un pilsoniskā aktivitāte.

Lai to panāktu, nepieciešama plaša sabiedriska vienošanās par valsts attīstības mērķiem, kas nosaka likumdevējas varas un izpildvaras lēmumus, arī mērķtiecīgu resursu sadali. Nākotnes Latvija ir tiesiska, taisnīga un prognozējama valsts, ar starptautiski pievilcīgu un konkurētspējīgu uzņēmējdarbības vidi, spēcīgiem vietējiem uzņēmējiem, un to raksturo zems korupcijas līmenis, augsts iedzīvotāju līdztības līmenis pārvaldībā, pārvaldītāju un pārvaldāmo savstarpēja uzticēšanās un sociālās nevienlīdzības mazināšanās. Ekonomisko izaugsmi un darbavietas nodrošina mūsu valsts unikālās priekšrocības – dabas un vides resursi, izglītots un strādīgs darbaspēks un ģeopolitiskais novietojums. Valstī ir maza, bet efektīva pārvalde, kompetenti, sadarboties spējīgi, valsts un sabiedrības attīstībā ieinteresēti vadītāji gan valsts pārvaldē, gan uzņēmējdarbībā. Tie ir politiski un profesionāli atbildīgi un nodrošina reālās vajadzībās un iespējās sakņotus pakalpojumus sabiedrībai. Valsts tautsaimniecība ir orientēta uz eksportu ar augstu zināšanu un pievienotās vērtības īpatsvaru, mērķtiecīgi aizstājot importu un pilnvērtīgi izmantojot visu Latvijā rodamo darbaspēku. Svarīgi ir veicināt valsts iekšējo resursu piesaisti investīcijām, kā arī radīt labvēlīgu vidi gan vietējām, gan tiešajām ārvalstu investīcijām, kas nodrošina zināšanu pārnesi un augošu Latvijas konkurētspēju, investīcijas Latvijai ir piesaistāmas ilgtermiņā.

Cilvēks

Valsts struktūrai ir jābūt pakārtotai ikkatram Latvijas cilvēkam un jānodrošina visas cilvēka tiesības uz pilnvērtīgu dzīvi. Valsts ir būvējama, ņemot vērā vispārējās vērtības un dziļas cieņas attieksmi pret ikvienu savas valsts pilsoni. Cilvēks ir pamats sabiedrībai, tautai un valstij, tādēļ katrs cilvēks ir vērtība. Valsts attieksmei pret cilvēku jābūt tādai, lai katrs indivīds spētu realizēt savu potenciālu, dodot tiešus un netiešus ieguvumus gan sev, gan valstij, realizējoties gan profesionālajā jomā, gan arī turpinot paaudžu pēctecību un uzaudzīnot krietnus pēcnācējus. Valsts – tā ir liela ģimene, kurā katrs ģimenes loceklis dara savu darbu kopīgām mērķim. Ģimene uzteic stiprākos un atbalsta vājākos, tādējādi laika gaitā kļūstot aizvien spēcīgāka. Ikviens cilvēks vistiešākajā veidā ir atbildīgs par savas valsts un sabiedrības attīstību.

Par Latvijas ilgtspējīgas attīstības galveno vadmotīvu mēs izvirzām nacionālās un sabiedrības vispārārtītas pamatvērtības, kas balstītas uz ideāliem par pārtikušu un laimīgu valsti.

Cilvēks ir vērtību sistēmas un valsts ilgtspējīgas attīstības pamats un centrālais elements, kurš ar savu darbību vai bezdarbību tieši var ietekmēt visas valsts virzību uz vērtībām un ideāliem. Mūsu uzdevums ir veidot vīziju un piedāvāt vērtības, kas darbotos kā pamats un vaduguns motivācijai ar katru savu darbu un domu veidot savu valsti.

Cilvēks veido ģimeni, uzņēmumu, novadu, sabiedrisku organizāciju, kolektīvus, sabiedrību un valsti. Tādējādi valstij un cilvēkam ir jāatrodas nepārtrauktā simbiozē, dodot no sevis vislabāko. Valstij jāveido pārvaldes un tautsaimniecības sistēma, kas ciena cilvēku, bet cilvēkam tā jāciena un sava darbība jāvirza, rēķinoties ar ikvienu valsts noteikto likumu un normu.

Veicināsim Latvijā dzīvojošo citu tautību cilvēku iekļaušanos latviskajā vidē un pārkrievo to mazākumtautību atgriešanos savas kultūras vidē, sadarbībā ar minoritāšu izcelsmes valstīm atbalstot baltkrievu, ukraiņu, poļu, ebreju un citu mazākumtautību izglītības un kultūras biedrību darbu.

Jāveido īpaša tautiešu programma, lai pēc iespējas nodrošinātu svešumā aizbraukušo latviešu atgriešanos mājās, paredzot organizēt darbā iekārtošanas aģentūras latviešiem, kuri vēlas atgriezties, ar iespēju kārtot lietas internetā, līdz pat darba intervijai, stingri kontrolēt darbā iekārtošanas aģentūras, kuras nodarbojas ar mūsu valsts pilsoņu iekārtošanu nekvalificētā darbā ārvalstīs, organizēt informācijas kampaņas masu medijos par patieso situāciju rietumu darba tirgū. Līdzekļus, kas paredzēti sabiedrības integrācijai Latvijā, daļēji novirzīt ārvalstu latviešu vajadzību nodrošināšanai pēc latviskas kultūrtelpas. Veicināt ārvalstīs vidējo izglītību ieguvušu latviešu jauniešu iespējas studēt Latvijas augstskolās.

Atbalstāmas Krievijas tautiešu mājup atgriešanās programmas, pastāvīgi jāpalīdz ikvienam repatriantam ar padomu, profesionālu konsultāciju un pārceļšanās pabalstiem.

Iestāsimies par grozījumiem Pilsonības likumā, lai katram latvietim būtu tiesības uz Latvijas pilsonību, pieļaujot dubultpilsonības iespēju. Taču vienlaikus piedāvāsim ierobežot naturalizāciju un iestrādāt likumā nosacījumus, kas, izpildoties noteiktiem un objektīviem kritērijiem, ļautu atņemt pilsonību nelojāliem jaunpilsoņiem.

Ģimene

Apvienība uzskata, ka drošākais sabiedrības pamats ir ģimene. Ir jāiestājas par priekšrocībām ģimenēm no laulības brīža līdz pat pensijas saņemšanas pēdējai dienai, lai veicinātu motivāciju veidot ģimenes. Latviskas ģimenes ideāls ir stabila laulība ar vismaz 3–4 bērniem ģimenē. Lai pārvarētu ietilgušo demogrāfisko krīzi, nepieciešams ik latvietī viest drošības sajūtu par savu personisko, ģimenes un valsts nākotni. Tikai tādai valstij, kurā dzirdamas priecīgas bērnu balsis, ir nākotne!

Nepieciešama cita demogrāfiskā politika, kas veicina latviešu dzimstību, mazina latviešu izceļošanu, mazina citu tautību cilvēku ieceļošanu un sekmē šejienes mazākumtautību iekļaušanos latviešu vidē. Augstāka latviešu dzimstība būs arī tad, kad latvieši sajūtīs sevi kā saimniekus savā valstī. Nodokļu sistēmai un citiem atbalsta pasākumiem jābūt tādiem, lai bērni ģimenei būtu ekonomiski izdevīgi.

Mēs vidējā termiņā paredzēsim vecāku pabalstu (māmiņu algu) izmaksu divu gadu laikā no bērna piedzimšanas pilnā apmērā. Vecāku pabalsts nodrošināms arī, ja bērna kopšanas atvaļinājumā esošais vecāks darbu zaudējis pirms atvaļinājuma. Sadarbībā ar kredītiestādēm izveidojama speciāla valsts programma, kas paredzēta ģimenēm ar bērniem un sniedz tām izdevīgākus hipotekāros kredītus. Par otro un katru nākamo bērnu jāpiešķir vienreizējs pabalsts, stingri nosakot, kam pabalsts tērējams (tai skaitā dzīvokļa remontam, bērnu izglītībai, pirmajai iemaksai par jaunu mājokli).

Lai kompensētu nelabvēlīgo demogrāfisko tendenču ietekmi uz valsts ekonomiku, veicināma visu iedzīvotāju (pensionāru, invalīdu, sieviešu bērna kopšanas atvaļinājumā, mājsaimnieču u.c.) ekonomiski produktīva darbība, jo pat straujš dzimstības kāpums nevarēs novērst zemas dzimstības negatīvās sekas ilgākā laika periodā. Jaunās sakaru iespējas, brīvprātīgo organizācijas var sniegt pašrealizācijas iespējas arī iedzīvotājiem, kuri vecuma vai kustību traucējumu dēļ ir nošķirti no sabiedriskās dzīves.

Latvijai jāklūst par pirmo valsti pasaulē, kurā visi pilsoņi no piedzimšanas brīža ir balsstiesīgi, bet līdz noteiktam vecumam bērni savu balsi deleģē saviem vecākiem, aizbildņiem. Tas mainīs valsts politikas veidotāju vektoru uz visa veida atbalstu ģimenēm ar bērniem. Pašvaldību vēlēšanu tiesības jāpiešķir no 16 gadu vecuma.

Izveidosim valsts Dzimstības veicināšanas fondu. Pirmos līdzekļus varētu iegūt, nosakot ar likumu, ka visi uzņēmumi, kas ziedo sabiedriskā labuma statusu ieguvušām biedrībām, saņemot par to nodokļu atlaides, 20% no šīs summas novirza Dzimstības veicināšanas fondam.

Nacionālā apvienība demogrāfijas jomā turpinās sadarbību ar Nākotnes fondu un īstenos arī citus tā izvirzītos priekšlikumus.

Vecuma pensijas apjomam ir jābūt atkarīgam arī no pensionāra bērnu maksājamiem nodokļiem. Jānosaka pensijas piemaksa 5% apmērā no bērna iepriekšējā gadā veiktajām vidējām sociālās apdrošināšanas iemaksām. Tas veicinās sabiedrības izpratni par to, ka valsts iespējas uzturēt pensionārus ir tieši saistītas ar nodokļu maksātāju skaitu un netieši veicinās demogrāfiskās situācijas uzlabošanu.

Lai darba devējs darbiniekus ar maziem bērniem neuztvertu kā apgrūtinājumu, jāievieš uzņēmuma ienākuma nodokļa atlaide par katru darbinieku, kura apgādībā ir bērns līdz 7 gadu vecumam.

Ikvienam bērnam ir jābūt ģimenei, pat ja viņš palicis bez savu īsto vecāku aprūpes. Bērnu nami saglabājami tikai kā bērnu īslaicīgas uzturēšanās vieta, līdz tiek atrasts adoptētājs vai audžuģimene.

Daba

Dabiskā vide ir mūsu nacionālā bagātība, kurā sakņojas tautas garīgais spēks. Tā vienlaikus var veicināt mūsu valsts ekonomisko attīstību. Gudri saimniekojot, dabiskās vides saglabāšanas un tās izmantošanas mērķi ir savietojami.

Meži ir nozīmīgs resurss, kas izmantojams gudri, domājot par valsts nākotni. Jāveicina racionālāks koksnes patēriņš, izmantojot koksnes atlikumus enerģētikā, stimulējot šo resursu noietu vietējā tirgū. Jāveicina arī daudzveidīgas rūpniecības attīstība, izmantojot koksnes resursus, taču jāveicina pārstrāde ar augstu pievienotu vērtību, nevis neapstrādātu kokmateriālu eksports. Būtiska loma biomasas resursiem nākotnē būs otrās paaudzes biodegvielas ražošanā. Meža politika jāveido, ilgtermiņā sabalansējot saimniecisko funkciju ar bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu meža vidē, kā arī sabiedrības un meža īpašnieku intereses meža sociālo vērtību izmantošanā.

Lai paaugstinātu mežsaimniecības efektivitāti un Latvijas meža īpašnieku konkurētspēju:

- nodrošināsim, ka arī pēc 2013.gada pietiekami liela daļa no Eiropas Savienības atbalsta, valsts atbalsta un valsts mežu apsaimniekotāju finanšu līdzekļiem tiek virzīti uz meža infrastruktūras pilnveidi, meža ekonomiskās vērtības palielināšanu (it īpaši jaunaudžu kopšanu), meža apsaimniekošanas plānu izstrādi;
- panāksim, ka 2012.gadā meža īpašnieki pieteikumus un pārskatus par saimniecisko darbību mežā Valsts meža dienestā var iesniegt elektroniskā formā, izmantojot tiešsaistes pieslēgumu internetā;
- panāksim, ka sākot ar 2013.gada 1.janvāri tiek atjaunotas kompensāciju sistēma par mežsaimnieciskās darbības aprobežojumiem īpaši aizsargājamās teritorijās un mikroliegumos. Kompensāciju sistēma jāpārveido no vienreizējām kompensācijām uz ikgadējām, kuras izmaksā aizsargājamās dabas teritorijas zemes īpašniekiem, kuri nodrošina ilgtspējīgu apsaimniekošanu;
- panākt, ka līdz 2013.gada 1.janvārim tiek veikta kompensāciju sistēmas par mežsaimnieciskās darbības aprobežojumiem uzlabošana, nosakot, ka visās par vienādiem aprobežojumiem pienākas līdzvērtīga, atbilstoši tirgus cenām noteikta kompensācija;
- novērst situāciju, kad jauni mežsaimnieciskās darbības aprobežojumu, aizsargājamo teritoriju platību palielināšana netiek saskaņota ar valsts budžetā pieejamiem resursiem.
- panāksim, ka Eiropas struktūrfondus paredzētos NATURA2000 maksājumus var saņemt par visām NATURA2000 teritorijām, vienlaicīgi diferencējot atbalsta apjomu atkarībā no aprobežojumu lieluma;
- nodrošināsim operatīvu datu apmaiņu starp Valsts meža dienesta un Valsts zemes dienesta datu bāzēm, novēršot situācijas, kad dažādu valsts dienestu datubāzēs ir atšķirīga informācija par zemes lietojuma veidiem, kas izsauc kļūdas nekustamā īpašuma nodokļa aprēķinos;
- izvērtēsim, kā Latvijas meža likumdošanu ietekmē meža īpašnieku un visas meža nozares konkurētspēju salīdzinājumā ar Skandināvijas un pārējam Baltijas valstīm. Nepieciešamības gadījumā ierosināsim koriģējošas izmaiņas normatīvajos aktos;
- veicināsim privāto meža īpašnieku kooperāciju, tādējādi uzlabojot meža īpašumu apsaimniekošanas ekonomisko efektivitāti un veicinot meža ilgtspējīgu apsaimniekošanu privātajos īpašumos.

Nepieciešams veicināt sistēmu, ka A/S „Latvijas valsts meži” iepērk meža zemes īpašumus, lai palielinātu valstij piederošos aktīvus un novērstu to turpmāku pāriešanu ārvalstnieku rokās.

Latvija līdz šim nav pietiekami izmantojusi savu milzīgo „zaļās valsts” potenciālu. **Aizsargājamo dabas teritoriju** tīkls jāizmanto, iespējami veicinot ekotūrismu un citus rekreācijas pasākumus. Vienlaikus nekavējoties atjaunojama kompensāciju sistēma par saimnieciskās darbības ierobežojumiem īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, līdztekus gan pārskatot, vai visi šie ierobežojumi tiešām ir nepieciešami no sugu un dabīgo dzīvotņu aizsardzības viedokļa. Ar nodokļu atlaidēm veicināma privātā kapitāla piesaiste aizsargājamo dabas teritoriju apsaimniekošanā.

Latvijas dabas vērtības iespējams izmantot, veicinot arī cita veida uzņēmējdarbību – attīstot ekoloģiskās pārtikas, dabīgās kosmētikas un medikamentu ražošanu, vides filmu un skaņu ierakstu radīšanu, labai draudzīgu tehnoloģiju izstrādi un ieviešanu.

Nepieciešams apzināt iespējamās nelabvēlīgos dabas procesus un, izmantojot Eiropas Savienības finansējumu, gatavoties jūras krastu noskalošanai, Latvijai neraksturīgu augu un dzīvnieku sugu attīstībai un plūdiem.

Nacionālā apvienība īpašu uzmanību veltīs Latvijas dabas bagātību un resursu izpētei. Izvērtēsim iespējas ierobežot privātās īpašumtiesības uz nozīmīgākajiem Latvijas zemes dziļu resursiem, jo līdzšinējās īpašuma attiecības būtiski kavē to izpēti un izmantošanas iespējas.

Lai efektīvi aizsargātu un izmantotu Latvijas dabas resursus, nodrošināma vides informācijas sistēmas pilnveidošana, nosakot, ka tā ir valsts īpašums, un nodrošinot sabiedrībai informācijas plašu pieejamību, kā arī veicot regulāru tās analīzi un izvērtēšanu. Īpaša uzmanība pievēršama vides valsts monitoringam, regulāri izvērtējot iegūtos datus un informāciju un pilnveidojot monitoringa sistēmu atbilstoši Latvijas valsts interesēm.

Izglītība, zinātne, jaunatne un sports

Mūsdienīga un nacionāla izglītības sistēma ir galvenais līdzeklis, ar ko nodrošināt Latvijas atgriešanos uz izaugsmes, panākumu un pašapziņas takas. Ieguldījumi izglītībā un zinātnē vienmēr būs Nacionālās apvienības galvenā prioritāte budžeta veidošanā, kā arī politikas procesā kopumā. Tikai izglītotai nācijai ir nākotne.

Izglītības sistēmu izprotam plašāk nekā tikai mācību iestāžu programmu saturu. Izglītība ir ne tikai zināšanu un prasmju, bet arī vērtību, attieksmes, rakstura veidošanas jautājums no bērnības līdz sirmām vecumdienām. Izglītība ir katra cilvēka un visas tautas valstiskās un nacionālās apziņas, konkurētspējas un labklājības veidošana, par ko atbild kā oficiālās mācību iestādes, tā ģimene, plašsaziņas līdzekļi, organizācijas, sabiedriskās autoritātes un arī valsts vadītāji. Izglītības politikas veidotājiem jāredz un jāveido viss šis kopskats, nevis jāaprobežojas ar šauriem ierasto funkciju rāmjiem.

Lai resursus izglītībā izmantotu lietderīgi, izglītības, zinātnes un ražošanas sektoram ir jāstrādā sazobē. Tas palīdzētu veidot materiālo un intelektuālo pamatu cilvēku dzīves kvalitātei. Jau no pamatskolas nepieciešams veidot priekšstatu par Latviju kā par zinātnes valsti.

Apvienība arī uzskata, ka ir nepieciešams veikt strukturālas pārmaiņas valsts izglītības pārvaldībā, radikāli samazinot birokrātisko aparātu.

Pirmsskolas izglītība. Apvienība paredz, ka jāmaina finansēšanas modelis: nevis finansējot kādu konkrētu pirmsskolas izglītības iestādi, bet gan katru bērnu. Lai pirmsskolu izglītības pakalpojumu finansēšanas metode būtu maksimāli efektīva, pašvaldībām būtu jāievieš princips „nauda seko bērnam”. Šādas godīgas un brīvas konkurences rezultātā būtiski paaugstināsies arī pirmsskolu izglītības kvalitāte; pirmsskolas izglītības finansējumam jābūt pieejamam neatkarīgi no pirmsskolas izglītības dibinātāja – pašvaldības vai privātā sektora, tādā veidā mazinot pašvaldību monopoltiesības uz pirmsskolas pakalpojuma nodrošināšanu. Tādējādi būtiski saruktu nepieciešamība radīt jaunas bērnudārzu vietas, jaunās ģimenes rindās uz bērnudārziem stāvētu ilgākais pusgads. Jāsamazina pašvaldību kontroles funkcija pār pirmsskolas izglītības iestādēm, mainot to uz atbalsta funkciju nodrošināšanu. Apvienība uzskata, ka jānosaka konkrētas vadlīnijas valsts un pašvaldību finansētos pirmsskolu būvniecības un rekonstrukciju projektos, lai optimizētu finanšu līdzekļu izlietojumu un palielinātu jaunbūvēto pirmsskolu izglītības iestāžu funkcionalitāti.

Nepieciešams pastiprināt latviešu valodas mācīšanu, lai cittautiešu bērni jau no agras bērnības apgūtu latviešu kultūru un valodu, kā arī apzināt un attīstīt daudzo mazākumtautību piederību viņu kultūrām, nevis tikai krievu valodai un kultūrai.

Vispārējā izglītība. Izglītības sistēmu nepieciešams modernizēt atbilstoši mūsdienu un nākotnes vajadzībām, par primāro izvirzot skolēna personības attīstību, paaugstinot bērnu un jauniešu intelektuālo potenciālu, veicinot kritisko domāšanu, rakstura veidošanos, radošumu, jauno tehnoloģiju apguvi, izdarīgumu, radot izpratni par darbu sabiedrības labā. Skolas uzdevums mūsdienās ir ne tikai sniegt vispārēju zināšanu bāzi, bet arī ielikt skolēnos pamatus spējai patstāvīgi radīt jaunas zināšanas un vērtības. Lai sniegtu skolēniem prasmi domāt kritiski, strukturēti un radoši, ir jāveicina radošuma integrācija visos mācību priekšmetos, lai attīstītu skolēnos uzņēmējspēju - radošums ir nepieciešamais priekšnoteikums inovācijām, kas spēs ilgtermiņā radīt labklājību Latvijā. Ir jāveicina pedagogu tālākizglītības sistēma, kurā radošums un ilgtspējīga attīstība ir iestrādāta visos pilnveidesursos.

Vispārējā izglītībā Apvienība paredz izglītības galveno priekšstatu un mērķu kritisku pārvērtēšanu, attīstīt kritisku attieksmi pret vērtībām, kā arī iemācīt sadarboties un risināt konfliktus. Šim nolūkam ir jāpalielina skolēnu komandu darba nozīme izglītības procesā, tai skaitā starpskolu un starpreģionu projektos. Apvienība ir gatava nepieciešamības gadījumā apkarot strukturālo un individuālo diskrimināciju skolās. Lai sasniegtu izvirzītos mērķus vispārējā izglītībā, jāveido ciešākas ģimenes, skolas un sabiedrības attiecības un, galvenokārt, jāvērtē mācīšanās un mācīšanas process, nevis tikai skolēns.

Lai neturpinātos iedzīvotāju aizplūšana no lauku reģioniem, maksimāli saglabājamas lauku skolas, gan ar datorizētu tālmācību, gan veidojot šīs skolas kā mācīšanās kopienu centrus vai arī kā lielāku skolu filiāles. Uz lauku un pierobežas skolu pedagogu algām ir attiecināms papildu koeficients.

Obligātajiem mācību materiāliem jābūt pieejamiem visu skolu bibliotēkās, brīvi pavairojamiem, kā arī pieejamiem bez maksas internetā. Skolu un skolotāju papildus izvēlētajiem mācību materiāliem var būt tikai ieteikuma raksturs.

Beidzot jāiedzīvina princips, ka izglītība līdz vidusskolas absolvēšanai ir bez maksas. Katram vidusskolas absolventam jābūt skaidrai izpratnei un valstiski atbildīgai attieksmei par tautas nozīmīgākajiem vēsturiskiem

notikumiem un pienākumiem savas valsts – Latvijas – priekšā. Vidusskolas absolventam jāzina vismaz divas oficiālās Eiropas Savienības valstu svešvalodas. Valstiski nacionālā audzināšana jāiestrādā visā mācību procesā, sevišķi ar Latvijas vēstures kā atsevišķa mācību priekšmeta, latviešu valodas, literatūras, mūzikas, tradicionālās kultūras priekšmetu apgušanu.

Bērni ar īpašām vajadzībām iekļaujami sabiedrībā, radot viņiem iespējas mācīties pirmsskolu iestādēs un vispārizglītojošajās skolās, papildus apgūstot amatu, kas vairo iespēju dzīvot patstāvīgi pēc skolas beigšanas.

Valsts apmaksāta izglītība īstenojama tikai valsts valodā, mazākumtautībām mācot attiecīgās tautas vēsturi, tradīcijas un kultūru pašu valodā. Atsevišķu priekšmetu mācīšana pieļaujama ES valstu oficiālajās valodās. Apvienība ir sagatavojusi un iesniegs grozījumus Izglītības likumā, lai nodrošinātu pakāpenisku pāreju uz izglītību valsts valodā valsts un pašvaldību finansētajās mācību iestādēs sākot no pirmās klases. Mācības valsts valodā ieviešamas arī valsts un pašvaldību finansētos bērnudārzos.

Jāievieš pārejas vasaras kursi, kas paredzēti bērniem, kuri atgriezušies no ārvalstīm un vēlas iekļauties Latvijas izglītības sistēmā. Līdzīgi sagatavošanas kursi būtu piedāvājami arī bērniem, kuri vēlas pāriet no mazākumtautību uz latviešu skolām nākamajā mācību gadā.

Lai nezaudētu latviešu valodas lietotājus, Izglītības, Kultūras un Ārlietu ministrijai un Pasaules Brīvo latviešu apvienībai nesen izceļojušajiem diasporas bērniem jāpalīdz uzturēt latviešu valoda tālmācības kursus. Ir plānots regulāri sagatavot skolotājus, kas spēj, izmantojot modernās tehnoloģijas, tālmācībā konsultēt skolēnus un kontrolēt viņu darbu.

Pamatskolu absolventiem sarunvalodas līmenī ir jāpārvalda angļu un vēl viena no Eiropas Savienības valstu oficiālajām valodām. Vidusskolu absolventiem angļu valoda jāpārvalda tādā līmenī, lai viņi spētu uzsākt studijas angļu valodā. Jāveicina vidusskolēnu iespēja apgūt ķīniešu, spāņu vai arābu valodas.

Būtiski uzlabojama un paplašināma **profesionālā un arodizglītība**, modernizējot gan izglītības iestāžu ēkas, gan mācību procesu. Rūpīgi analizējamas tautsaimniecības vajadzības, nosakot nepieciešamās profesijas tuvākajiem 5 – 10 gadiem un ilgākai perspektīvai. Profesionālajai izglītībai, tāpat kā vispārīgajai izglītībai, vidusskolās jābūt pietiekami vispusīgai un elastīgai, lai sagatavotu skolēnus mainīga darba tirgus nosacījumiem un studijām augstskolās. Veicināma sadarbība ar uzņēmumiem mācību prakšu izveidei. Vēlamies atbalstīt nodokļu politiku, kas stimulētu darba devējus veidot prakses vietas profesionālo skolu audzēkņiem, līdz ar to nodrošinot darba tirgum nepieciešamo zināšanu un prasmju apguvi profesionālās un augstākās izglītības iestādēs. Jāveicina nozaru uzņēmumu apvienību sadarbība ar arodskolām, kā rezultātā audzēkņi apgūtu uzņēmumā nepieciešamās darba iemaņas. Profesionālās izglītības programmu saturu jāaktualizē atbilstoši darba tirgus un valsts labklājības prasībām, jāattīsta mācekļa un meistara mācību modelis. Nepieciešams mainīt jauniešu proporciju, kuri apgūst vidējo vispārējo izglītību un vidējo profesionālo izglītību, lai palielinātos to jauniešu skaits, kas apgūtu profesiju.

Jo sevišķi svarīga ir bērnu un jauniešu **interesešu izglītība**, zinātniski tehniskā jaunrade un sporta nodarbības - gan obligātās, gan ārpusstundu, - kas pieejamas katram bērnam vai jauniešim. Gribam pilnveidot Latvijā iedibināto sistēmu darbam ar īpaši apdāvinātiem skolēniem, kur ietilpst mācību priekšmetu olimpiādes, pulciņi un pētnieciskie projekti.

Sporta joma, kur līdz šim līdzekļi izmantoti necaurskatāmi un nepietiekami efektīvi, optimizējama, lai jaunieši varētu daudz plašāk iesaistīties ārpusstundu sporta nodarbībās. No bērnudārza līdz augstskolai jaunieši jāradina pie regulārām fiziskām nodarbībām. Veidojama vienota kārtība līdz pat augstākajiem sporta sasniegumiem. Jāsakārto atbalsts sportam, priekšroku dodot tiem sporta veidiem, kas nodrošina masveidīgu un aktīvu amatieru sportistu dalību un tautas veselību. Veicināsim sporta klubu izveidi un attīstību. Jāveicina darba devēja iesaiste darbinieku sporta aktivitāšu nodrošināšanā.

Apzinoties mākslas un mūzikas neaizstājamo lomu jauniešu personības veidošanā, veicināmas mākslas nodarbības, mūzikas instrumentu spēle un kora nodarbības vispārizglītojošajās skolās un augstskolās. Nodrošināms, lai ikvienam skolēnam būtu iespēja muzicēt, dziedāt, nodarboties ar vizuālo mākslu vai daiļamatniecību.

Nepieciešams būtiski palielināt informācijas tehnoloģiju izmantošanu izglītībā, arī tiešsaistes režīmā sadarbojoties ar citām Eiropas un pasaules izglītības iestādēm, lai vismaz neklātienē būtu iespējams izmantot to materiāli tehniskos un intelektuālos resursus. Izglītības iestāžu programmās svarīgi atvēlēt laiku mācībām ar atklātā koda informācijas tehnoloģiju risinājumiem.

Apvienība visiem spēkiem atbalstīs nacionāli patriotiskas jauniešu organizācijas, kas nodrošinās jaunatnes valstisko, militāri patriotisko un morāli ētisko audzināšanu (Jaunsardze, Mazpulki, Skauti, Gaidas) un sekmēs jauniešu

ārpuskolas audzināšanu (māksla, kultūra, nacionālās tradīcijas, tehniskā jaunrade, valsts un dzimtā novada vēstures izzināšana).

Pārskatīsim ieteicamās literatūras sarakstu, iekļaujot tajā vairāk tādas daiļliteratūras, kuras apgūšana attīsta latvisko vērtību izjūtu, veicina patriotisko domāšanu un nostiprina nacionālo pašapziņu.

Sadarbojoties ar mecenātiem, valstij jāveido fondi, kas atbalsta skolu patriotiskās aktivitātes – vēstures apgūšanu nacionālā garā, gribu dzīvot un strādāt Latvijā, kuplas un latviskas ģimenes ideāla radīšanu.

Izglītības un zinātnes ministrijai ieteikumu formā jāformulē kopējās vadlīnijas jaunatnes audzināšanai mācību iestādēs. Audzināšanai jābalstās uz galvenajiem pamatprincipiem:

1) radošais gars un personības attīstība, mērķtiecība un tieksme pilnveidoties, 2) disciplīna, atbildība, kolektīvo mērķu apzināšanās un spēja strādāt komandā, 3) iejūtība un cieņa pret līdzcilvēkiem, 4) valstiskā un tautiskā pašapziņa.

Augstākās izglītības un zinātnes jomā nepieciešams būtiski celt izglītības kvalitāti (tajā skaitā, turpināt studiju virzienu vērtēšanu, nodrošinot tikai kvalitatīvu studiju programmu pastāvēšanu, augstskolu finansēšanā nodrošināt modeli „nauda seko kvalitātei”), finanšu līdzekļus maksimāli koncentrējot valsts attīstībai un ekonomikas stimulēšanai nepieciešamo speciālistu sagatavošanai.

Darba devēji iespējami vairāk jāiesaista studiju rezultātu formulēšanā, profesionālo augstākās izglītības programmu izveidē un novērtēšanā arī ilgtermiņā – tas realizējams sadarbībā ar Latvijas Darba devēju konfederāciju un Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameru. Uzņēmējiem, kas piedāvā studentiem prakses vietas, nodrošināma iespēja saņemt nodokļu atlaides. Veicināms izglītības pakalpojumu eksports, atbalstot ārvalstu studentu apmācību, tāpēc augstskolās pieļaujama apmācība Eiropas Savienības valstu valodās. Nav pieļaujama valsts augstskolu programmu īstenošana krievu valodā, kas nozīmētu kopējās valsts valodas politikas vēl dziļāku attālināšanu no latviskas Latvijas mērķa. Valstij jāatbalsta studentu rekrutēšanas centru darbība ārvalstīs, lai efektīvāk piesaistītu ārvalstu studentus.

Valsts jau 20 gadus nav devusi konkrētus skaitļus, kādas profesijas vajadzīgas tautsaimniecībai, ko tā plāno attīstīt, kādas ražotnes. Vēlamies pievērst pastiprinātu uzmanību šāda veida plānošanai.

Par kritēriju mācībspēku izvēlei apvienība liek mācībspēku zinātniskās un pedagoģiskās darbības kopsakaru un starptautiska līmeņa sadarbību ar citu valstu augstākās izglītības iestādēm. Samazināsim birokrātiju izglītību administrējošajās institūcijās, tādā veidā sekmējot, lai Latvija sāktu pilnvērtīgi izmantot Eiropas Savienības līdzekļus augstākajā izglītībā un zinātnē. Pār šo līdzekļu izlietojumu ir nepieciešama stingrāka kontrole, lai no ieguldītā finansējuma tiktu gūts ekonomisks labums. Būtu izvērtējama arī augstskolu administrāciju birokrātiskā aparāta funkcionalitāte, lai ietaupītu valsts un studējošo līdzekļus.

Ņemot vērā Latvijas ekonomisko situāciju, atbalstāma gan dabaszinātņu un inženierzinātņu, gan sociālo un humanitāro zinātņu speciālistu sagatavošana. Īpaša uzmanība veltāma studentu prakšu iespējām, lai ar atbalstu uzņēmējiem ieinteresētu viņus veidot studentu prakses vietas. Jānostiprina arī letonikas – latviešu valodas, sabiedrības, vēstures un kultūras pētījumu – lomu augstākajā izglītībā un zinātnē.

Jāatbalsta un jānodrošina, lai augstākā izglītība patiesi būtu iegūstama bez maksas. Pretējā gadījumā jaunieši dosies studēt uz ārzemēm, kur tiek piedāvāta kvalitatīva bezmaksas izglītība, un pašreizējā demogrāfiskajā situācijā, līdztekus citām problēmām, tikai pastiprinās jau esošo augstskolu krīzi. Tiem augstskolu absolventiem, kuri studējuši par valsts budžeta līdzekļiem, jābūt atbilstošām darba vietām.

Veicināma augstskolu, zinātnes un industriju sadarbība, kā arī zināšanu izmantošana tautsaimniecības attīstībā, jānodrošina inovāciju (respektīvi, izglītība kā inovācijas pamats) ieviešana nacionālā līmenī, nodrošinot atbalstu jaunu uzņēmumu veidošanai un blakusrezultātu iegūšanai tehnoloģiju jomās.

Nepieciešams veicināt zinātnisko institūtu un augstskolu konsolidāciju un novērst zinātnisko institūciju un augstskolu savstarpējo sadrumstalotību, augstskolās un zinātniskajās institūcijās starptautisko pētniecības projektu piesaistītā finansējuma pieaugumu (kā arī zinātniskajai darbībai ir jānes ekonomiska vērtība Latvijai), jaunu speciālistu ar doktora zinātnisko grādu pieaugumu un piesaisti zinātnēi.

Jāveic paralēla līdzīgu studiju programmu izvērtēšana atbilstoši tautsaimniecības vajadzībām. Jānovērš studiju programmu nelietderīga dublēšanās, zemas kvalitātes programmu radīšana un citāda nelietderīgu valsts resursu izmantošana.

Uzlabojama skolotāju profesionālā sagatavošana augstskolās. Līdztekus teorētiskajai un metodiskajai bāzei īpaši jāuzsver skolotāja izšķirošā loma nācīgas apziņas veidošanā. Priekšmetos, kuros trūkst pedagogu, var strādāt speciālisti bez augstākās pedagoģiskās izglītības, bet ar izglītību attiecīgajā nozarē. Apvienība par savu mērķi izvirza skolotāju profesijas prestiža paaugstināšanu, pirmkārt, ar birokrātiskā aparāta samazināšanu izglītības pārvaldībā.

Augstākajā izglītībā jāveicina mācībspēku rotācija un augsta līmeņa ārvalstu vieslektoru piesaiste, kas paaugstinātu studiju kvalitāti. Doktora līmeņa studijās jāparedz iespēja doktoranta stažēšanās citas ES valsts mācību iestādē par doktora darba tematu vismaz viena semestra garumā. Ļoti būtiski, lai valsts nodrošinātu disertācijas publikāciju Latvijā.

Jāatbalsta labāko studentu tālākizglītība labākajās pasaules augstskolās, ar nosacījumu, ka pēc studiju beigām noteiktu gadu skaitu jānostrādā Latvijā nododot savas zināšanas tālāk. Prioritārajās nozarēs jāaicina docēt pasaules labākos speciālistus.

Būtiska nozīme ir **mūžizglītbai**, jo, strauji mainoties gan tehnoloģijām, gan prioritātēm, nav iespējams ar vienu un to pašu zināšanu bagāžu produktīvi nostrādāt visu darba mūžu. Īpaši svarīgi izglītību pilnveidot jomās, kas saistītas ar nozīmīgākajām valsts tautsaimniecības attīstības prioritātēm – atjaunojamo energoresursu izmantošanas veicināšanu un energoefektīvu būvniecību.

Tāpēc Apvienība atbalstīs izglītības programmu inovatīvu tehnoloģiju atbalstam. No finanšu resursiem, kas papildus iegūti no emisijas kvotu tirdzniecības un zaļajiem nodokļiem, izveidosim pasaules līmeņa profesionālo tālākizglītības programmu un arī vispārējās un augstākās izglītības programmu, apmācot speciālistus (arhitektus, būvinženierus), kas spētu radīt zema energopatēriņa ēkas, profesionālus enerģijas ekonomistus, kas nepieciešami, lai sagatavotu speciālistus darbam energoservisa kompānijās, u.c. Līdzšinējā prakse pierāda, ka augstas kvalitātes izglītību var nodrošināt, nevis piešķirot finansējumu, par kura izlietojumu neviens nevienam pārskatu nesniedz, bet nodrošinot priekšfinansējumu dažādiem nevalstisko organizāciju un privātu mācību iestāžu Eiropas Savienības fondu projektiem, kas paredzēti šās jomas atbalstam. Lai veicinātu tehniskā darbaspēka pieejamību moderniem un inovatīviem ražošanas uzņēmumiem, jāveido viengadīgi kursi specifisku tehnisko zināšanu apguvei. Kursu programmām jābūt elastīgām, pielāgojoties industrijas prasībām, un tās jāveido sadarbībā ar kompetentiem augstskolu mācībspēkiem. Lai apgūtu darbu ar modernajām tehnoloģijām, jāveicina universitāšu pētniecības infrastruktūras izmantošana mācību procesā.

Nepieciešams uzlabot esošo finanšu instrumentu darbību inovācijas atbalstam, paredzot regulāras piekļuves iespējas finanšu instrumentiem, palielināt ekspertīzes lomu valsts atbalstāmo projektu izvērtēšanā. Ar nevalstisko organizāciju starpniecību veidojams aktīvs dialogs un sadarbība starp inovācijas procesa dalībniekiem, veicinot inovācijas procesu visos Latvijas reģionos.

Latvijai ir visas iespējas kļūt par valsti, kurā daudzos uzņēmumos tiek radīti produkti un pakalpojumi ar augstu pievienoto vērtību un stabili noietu ārējos tirgos. Lai valsts nodrošinātu gan fundamentālās zinātnes, gan arī pielietojamo pētījumu attīstību, tiks izveidota stabila sasaiste no jaunradīta produkta izgudrošanas līdz praktiskam tirgus risinājumam. Tāpēc radāma un ieviešama inovatīvu produktu finansēšanas sistēma, kur finansējumu uzņēmējiem jaunu produktu radīšanai un ieviešanai ražošanā riska kapitāla fondi piešķir kopīgi ar Latvijas zinātniekiem. Nepieciešamas arī jaunu produktu radīšanas atbalsta programmas uz eksportu orientētiem uzņēmumiem.

Valstij jāatbalsta lietišķie pētījumi un humanitārie, jo Latvija ir vienīgā valsts pasaulē, kur var tikt veikti kvalitatīvi pētījumi par Latviju humanitārajās un sociālajās zinātnēs.

Jāveicina zinātnieku sadarbība un zināšanu apmaiņa ar kolēģiem Eiropas un citos pasaules reģionos, nevis vertikālā hierarhijā vietējā Latvijas līmenī. Valsts lielāko interesi un rūpes zinātnē jāvelta jaunajiem zinātniekiem un pētnieka profesijas prestiža celšanai.

Ar privātā sektora līdzdalību izveidojami nozaru centri – puduri, ko veido zinātnes iestādes, mācību un pilotražošanas iecirkņi (speciālistu apmācībai un jauno tehnoloģiju ieviešanai praksē), biznesa inkubatori un tehnoloģiju pārneses centri, arī nozares ražotnes. Unikālu, dārgu pētniecības aparāturu un iekārtas der koncentrēt kompetences centros, kas mazajiem un vidējiem uzņēmumiem un zinātnes iestādēm nodrošina piekļuvi šīm iekārtām un iespējām piedāvāt savus pakalpojumus.

Ar valsts finansējumu nodrošināma pieejamība zinātniski tehniskajai literatūrai, datu bāzēm un patentu datu bāzēm. Atjaunojama valsts finansēta intelektuālā īpašuma aizsardzības (patentēšanas, tostarp patentu ekspertīzes) sistēma valsts zinātnes iestādēs. Izveidojama Latvijas Inovāciju padome, iekļaujot tajā valdības, uzņēmēju un zinātnes pārstāvjus.

Jāmaina zinātnes vērtēšanas sistēma, kā galveno vērtējot sadarbību ar ražošanu un konkrētā pētījuma praktisko lietderību (piemēram, medicīnā), īpaši eksaktajās zinātnēs.

Tautsaimniecība un valsts attīstība

Ekonomika un finanses

Laiks līdz 2014. gadam būs izšķirošs Latvijas tautsaimniecības turpmākajai attīstībai - vai valstij, neskatoties uz pārdzīvoto smago krīzi un parādu nastu, izdosies uzsākt stabilu ilgtermiņa ekonomisko izaugsmi, pielāgojoties globālajām pārmaiņām, vai arī tā ieies ilgstošā stagnācijā. Mēs uzskatām, ka šajā sarežģītajā situācijā nav izmantojama uz kādu vienu abstraktu modeli būvēta pieeja ekonomikas attīstībai - drīzāk ir jārod dažāda veida risinājumi daudzajām Latvijas sociāli ekonomiskajām problēmām. Lai panāktu nozīmīgu ekonomikas atspērienu pēc krīzes, valstij ir stingrāk jāvada attīstības process, šajā brīdī nepaļaujoties tikai uz brīvā tirgus "neredzamo roku". Tomēr kā attīstības galvenais dzinēj spēks paliek uz brīvo tirgu un indivīda iniciatīvu balstīta ekonomika, pielietojot valsts iejaukšanos tik lielā mērā, lai novērstu tirgus izkropļojumus ierobežotas konkurences, resursu trūkuma, reģionālo atšķirību, spekulatīvo aktivitāšu vai neadekvātas nodokļu politikas dēļ. Valsts uzdevums, mūsdiā, ir nodrošināt ekonomiskajai attīstībai un pilsoņu labklājības celšanai piemērotu vidi.

Makroekonomiskā un budžeta politika

Nemot vērā, ka Latvija jau ir ieguldījusi lielus resursus pašreizējā makroekonomiskā kursa ietērēšanai, kas balstās uz ievērojamu valsts izdevumu samazināšanu un nodokļu sloga celšanu, mēs uzskatām, ka jāturpina virzīties uz eiro ieviešanu 2014. gadā. Pateicoties Latvijas nodokļu maksātāju pacietībai un pēdējo divu gadu laikā panāktajai ievērojamai valsts budžeta konsolidācijai, mums ir pavērusies iespēja 2012. gadā izpildīt t.s. Māstrihtas kritērijus iestājamai eirozonā, kas ļautu 2014. gadā reāli ieviest eiro. Lai gan eirozona šobrīd sastopas ar ievērojamām grūtībām, kuras daļēji izraisījusi atsevišķu dalībvalstu bezrūpīgā budžeta politika un daļēji - spekulatīva rakstura finanšu tirgu darbības, nav pamata uzskatīt, ka Latvijas nacionālās valūtas saglabāšana globālo satricinājumu brīžos mūs varētu pasargāt vairāk nekā piederība Eiropas vienotās valūtas zonai.

Māstrihtas kritēriju izpildei un eiro ieviešanai ir nepieciešams turpināt valsts budžeta deficīta samazināšanu, 2012. gadā to nodrošinot zem 3% līmeņa no IKP. Lai sasniegtu noteikto inflācijas kritēriju, nav pieļaujama kopējā nodokļu sloga palielināšana, kā arī ir jāuzlabo Konkurences padomes un Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas darbs nolūkā nepieļaut nepamatotu cenu celšanos. Ekonomiskajai situācijai tālāk uzlabojoties, jāvirzās uz bezdeficīta budžetu un uzplaukuma gados budžeta pārpalikums jāieskaita stabilizācijas fondā, lai turpmāk Latvijai krīzes gadījumā nenāktos aizņemties.

Mēs uzskatām, ka eiro ieviešana mazinātu Latvijas ekonomikas ārējo ievainojamību, celtu investoru uzticību, samazinātu valsts un privātā sektora naudas cenu jeb kredītu procentu likmi, kā arī gluži vienkārši atvieglotu dzīvi Latvijas pilsoņiem un uzņēmējiem.

Taču, gadījumā, ja Latvija netiek uzņemta eirozonā politisku iemeslu dēļ vai arī īstenojas negatīvākais scenārijs un eirozona sabrūk, mēs pieļaujam nozīmīgu makroekonomiskā kursa maiņu. Šādā situācijā būtu jāapsver lata kursa maiņa, atceļot tā piesaisti eiro, un jāmēģina panākt valsts konkurētspējas uzlabošanās ar iekšējo makroekonomisko stimulu palīdzību. Protams, tādā gadījumā ir jārisina kredītu nastas pieauguma problēma, vadoties, piemēram, no Islandes pieredzes vai daļēji pārkonvertējot eiro kredītus nacionālajā valūtā.

Budžeta projekta ietvaros pirms tā apstiprināšanas, nepieciešama rūpīga pārbaude ministriju un to pakļautībā esošo iestāžu iesniegtajā budžeta plānā, jo ne visa informācija, kas ir aprakstīta papīra veidā, atbilst īstenībai dabā. Budžeta konsolidācijas nolūkos Finanšu ministrijai un Saeimai ir tiesības pieaicināt neatkarīgus ekspertus attiecīgu budžeta posteņu novērtēšanai. Mūsdiā lētāk ir noalgot profesionālu ekspertu un samaksāt tam honorāru, nevis iesaistīt neprofesionālus cilvēkus ievērojamās summās valsts budžeta līdzekļus.

Budžeta konsolidācijas nolūkos tiks samazināti izdevumi un ieviesta jauna sociāli taisnīga nodokļu politika (arī ēnu ekonomikas apkarošanā), nepalielinot kopējo nodokļu slogu. Mūsu nodokļu politika ir balstīta uz taisnīgu nodokļu sadali, ievērojot progresivitātes principu, proti, jo lielāki ienākumi, jo lielāka nodokļa summa būs jāmaksā. Tas ļaus samazināt sabiedrībā nevienlīdzību starp nabadzīgāko un turīgāko iedzīvotāju slāni. Ieviešot progresīvo IIN likmi, iedzīvotāji saņems vairāk un spēs attiecīgi norēķināties par komunālajiem maksājumiem un dzīst iepriekšējo gadu parādus. Tiem, kam algas būs lielākas, patērēs vairāk, kas tautsaimniecībai savukārt nozīmē – mazā un vidējā biznesa

attīstību, jaunu darba vietu radīšanu, budžeta ieņēmumu palielināšana, bet kopumā sabiedrībai – labklājības un sabiedrības vidusslāņa pieaugumu.

Tiks pārskatīts jautājums par valsts un pašvaldību uzņēmumu valdes locekļu atlīdzību. Atlīdzības apmērs ir jānovērtē pēc gada pārskata rezultātiem un jānosaka atbilstoši uzņēmuma finansiālajam stāvoklim.

Nodokļi un ienākumu sadale sabiedrībā

Latvijā ir vērojama augsta sociālā nevienlīdzība, ko raksturo Džini koeficienta pieaugums pēdējā dekādē. Jāsamazina atšķirības dzīves līmenī starp nabadzīgajiem iedzīvotājiem un turīgāko sabiedrības daļu, īpaši veicinot krīzes laikā sarukušā vidusslāņa paplašināšanu. Minētā disproporcija lielā mērā ir veidojusies nepareizas nodokļu politikas rezultātā, kas ilgstoši bijusi vērsta uz augstiem nodokļiem darbaspēkam un zemiem kapitālam, nekustamajam īpašumam un spekulatīviem darījumiem. Šī pieeja ir ne tikai traucējusi uzlabot savus dzīves apstākļus darba ņēmējiem un ģimenēm ar bērniem, bet arī apgrūtinājusi uzņēmējdarbību un ieguldījumus attīstībā, tā vietā panākot finanšu resursu ieplūšanu spekulatīvos burbuļos.

Līdz ar to mēs piedāvājam ieviest samērīgu, pamatotu un publiski izdiskutētu sociāli taisnīgāku un uzņēmējdarbībai izdevīgāku nodokļu sadali sabiedrībā, nepaaugstinot kopējo nodokļu slogu.

Tā kā mūsu programma sabiedriskai apspriešanai ir atvērta, mūsu izvirzītie priekšlikumi var tikt papildināti un pilnveidoti, balstoties uz sociālo partneru ieteikumiem, arī pēc vēlēšanām.

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis

1. No 2012.gada 1.janvāra (deklarētajiem ienākumiem 2012.gadā un par 2012.gadu) ieviesīsim progresīvo iedzīvotāju ienākuma nodokli visām fiziskām personām (arī nerezidentiem par gūtajiem ienākumiem Latvijā) gada kopējam ienākumam pēc nodokļu nomaksas, attaisnoto izdevumu atskaitīšanas, ņemot vērā neapliekamo minimumu un atvieglojumus. Progresīvais ienākuma nodoklis tiks rēķināts no sākotnējās pārsnieguma summas 10.000 latu (neapliekamā daļa). Ienākumam, kas pārsniegs noteiktu sliekšni 10.000 latu, tiks piemērota papildlikme atbilstoši pārsnieguma summai šādā apmērā:

ienākuma sliekšnis	Papildlikme	Progresīvais nodoklis, piemēri
10.000 – 20.000	5%	$(20.000 - 10.000) \times 5\% = 500$
20.000 – ...	10%	$(30.000 - 20.000) \times 10\% = 1.000$

2. Ieviešot progresīvo IIN metodi (un ne tikai), atbilstoši budžeta plāna izpildei, mēs pakāpeniski samazināsim IIN likmi līdz 15%. To varēs novērtēt 2012.gada nogalē pēc 11 mēnešu budžeta plāna izpildes. Līdz ar to IIN likmes pakāpenisku samazinājumu varēs piemērot tikai no 2013.gada.

3. Pakāpeniski katru gadu, sākot no 01.01.2012., palielināsim neapliekamo minimumu līdz valstī noteiktajam iztikas minuma līmenim un atvieglojumus par katru apgādājamo personu ģimenē un noteiksim progresīvu tā pieaugumu par katru nākamo bērnu.

4. Ar 01.01.2012. palielināsim minimālo algu, kas tiks noteikta budžeta konsolidācijas ietvaros.

5. Noteiksim atbrīvojumu no IIN par saņemto darba algu bērniem un pusaudžiem vasaras skolas brīvlaikā.

6. Pensionāriem atbrīvosim pensijas no iedzīvotāju ienākuma nodokļa. Šis jautājums tiks izskatīts ne ātrāk kā 2012.gada beigās pēc 11 mēnešu budžeta ieņēmumu rezultātiem.

7. No 2012.gada 1.janvāra (par 2012.gadu) palielināsim attaisnotos izdevumus par medicīnas un izglītības pakalpojumiem un veselības apdrošināšanas prēmiju maksājumiem saskaņā ar veselības apdrošināšanas līgumu (bez līdzekļu uzkrāšanas) līdz 300 latiem gadā, bet, uzlabojoties valsts budžeta situācijai, līdz 700 latiem gadā.

8. Samazināsim saimnieciskās darbības veicējiem IIN likmi no 25% uz 15%. Samazināsim autoriem IIN likmi no 25% uz 15%. Šie jautājumi par likmju samazinājumu tiks izskatīti ne ātrāk kā 2012.gada beigās pēc 11 mēnešu budžeta ieņēmumu rezultātiem.

9. No 2012.gada 1.janvāra vienādosim likmes nerezidentiem attiecībā uz nekustamā īpašuma atsavināšanu – ienākumam no kapitāla pieauguma, piemērojot 15% IIN likmi.

10. No 2012.gada 1.janvāra piedāvāsim piemērot IIN vispārējo likmi izmaksai nerezidentiem arī no citiem ienākuma veidiem.

Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas

1. VSAOI nomaksai Latvijā par darbinieku nosūtīšanu uz ES dalībvalstīm darba braucienos sertifikātu A1 un E101 saskaņošanas kārtība turpmāk notiks ar Finanšu ministriju.

2. Personas, kas pievienojušās brīvprātīgai sociālo iemaksu veikšanai, drīkstēs to darīt tikai tad, ja personai piederošajā uzņēmumā pastāvīgo darbinieku mēnešalgas ir ne mazākas par 500 latiem.

3. Uzņēmumu valdes locekļiem, kuru obligāto iemaksu objekts mēnesī pārsniedz MK noteikumos noteikto maksimālo summu, drīkstēs veikt obligātās iemaksas arī no pārsnieguma summas, ja darbinieku obligāto iemaksu objekts mēnesī ir 500 lati.

4. Jūrnieki, kas strādā uz starptautiskajiem kuģiem, bieži vien nav sociāli apdrošināti ne ārvalstīs, ne Latvijā. Līdz ar to jūrniekiem Latvijā nav sociālās garantijas. Tā kā likumā „Par valsts sociālo apdrošināšanu” jūrniekiem nav obligāti jāmaksā VSAOI, jo viņi ir darba ņēmēji pie ārvalsts darba devēja ārvalstīs, noteikt Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai piedāvāt Latvijas jūrniekiem pievienoties brīvprātīgajai apdrošināšanai.

5. Piedāvājam noteikt sociālās apdrošināšanas objekta obligāto sliekšni pašnodarbinātajam no MK noteikumos noteiktā minimālā objekta līdz 500 latu peļņai.

Nekustamā īpašuma nodoklis

Nekustamā īpašuma nodoklis vairāku iemeslu dēļ pašlaik neveic mājokļu attīstības funkciju Latvijas pilsoņiem, apgrūtinā ražošanas ēku un būvju attīstību un veicina jauna burbuļa rašanos atsevišķos mājokļa tirgus segmentos - saistītos ar trešo valstu pilsoņu un biznesa interesēm. Mūsu mērķis - radīt priekšrocības Latvijas cilvēkiem pašapdzīvotā mājokļu tirgū, tādējādi radot ticību uz kvalitatīvāku dzīvi Dzimtenē.

1. Noteiksim nekustamā īpašuma nodokļa papildlikmi 1,5% īpašumiem, kurus neizmanto saimnieciskās darbības veikšanai – pamatlīdzekļiem un arī - ieguldījuma īpašumiem, pārdošanai turētiem ilgtermiņa ieguldījumiem, krājumos esošai apbūves zemei, ēkām un būvēm. Šī norma neattiecas uz būvniecības uzņēmumu pašu uzbūvētajiem objektiem, viesnīcām, noliktavām u.c. Norma attiecas uz visiem nodokļu maksātājiem – fiziskām un juridiskām personām, rezidentiem un nerezidentiem.

2. Piemērosim ēkām, kurās fiziskās personas nav deklarētas, nekustamā īpašuma nodokļa papildlikmi 1,5%.

3. Piemērosim nesakārtotiem īpašumiem (graustiem) un teritorijām nekustamā īpašuma nodokļa papildlikmi 1,5% (attiecas uz fiziskām un juridiskām personām).

4. Piemērosim nekustamā īpašuma nodokļa papildlikmi 1,5% nekustamajam īpašumam, kura īpašnieks Latvijas Republikā ir saņēmis uzturēšanās atļauju.

5. Piemērosim nekustamā īpašuma nodokļa papildlikmi 1,5% nekustamajam īpašumam Latvijas Republikas pilsētās, kuru īpašnieks, valdītājs, lietotājs vai nomnieks ir:

- 1) nerezidents no zemu nodokļu un beznodokļu valstīm;
- 2) nerezidents, ar kura rezidējošo valsti līdz 2005.gada 1.janvārim netika noslēgts likums attiecībā uz līgumu par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma un kapitāla nodokļiem.

Šī norma neattiecas uz ES dalībvalstu personām, kas iegādājas, lieto (valda), nomā vai īrē nekustamo īpašumu Latvijā. Šī norma attiecas gan uz fiziskām, gan juridiskām personām.

6. Piemērosim atlaides mājokļiem atbilstoši deklarēto cilvēku skaitam, par katru cilvēku nosakot 5% atlaidi no aprēķinātā nodokļa (kārtību nosaka pašvaldību saistošie noteikumi).

7. Ieviesīsim nodokļa atlaides rezidentiem līdz 90% nekustamajam īpašumam pilsētās – Jūrmalā un Rīgas pilsētā, kas iegādāti līdz 2000.gada 1.janvārim. Nodokļa atlaižu piešķiršanas kārtību noteiks pašvaldība savos saistošajos noteikumos.

8. Ieviesīsim politiski represētām personām nodokļa atlaidi par nekustamo īpašumu līdz 90%. Kārtību noteiks pašvaldība savos saistošajos noteikumos. Neattiecas uz saimnieciskajā darbībā izmantoto nekustamo īpašumu.

Uzņēmumu ienākuma nodoklis

1. Ar 2012.gada 1.janvāri ieviesīsim jaunu normu, kas paredz sākot no 2012.gada samazināt uzņēmumu ienākuma nodokli līdz 100% apmēram par reinvestēto peļņu uzņēmumiem, kuru faktiskā darbība būs Latvijas lauku pilsētās, ciematos un laukos, ievērojot vairākus nosacījumus un ierobežojumus.

2. Ieviesīsim fiksēto uzņēmumu ienākuma nodokli. Nodokļa likme būs 5% no apgrozījuma. Lai drīkstētu piemērot šo maksāšanas kārtību, tiks noteikti vairāki ierobežojumi un nosacījumi.

3. Noteiksim 20% nodokļa atlaidi uzņēmumiem par ieguldījumiem izglītības un pētniecības projektos, kas ir uzņēmumu ilgtermiņa ieguldījums konkurētspējas un produktivitātes kāpināšanā.

4. Noteiksim 20% nodokļa atlaidi uzņēmumiem, kuri nodarbinās invalīdus, Nodarbinātības dienestā reģistrētos bezdarbniekus un prakses studentus.

5. Piemērosim nodokļa atlaidi 20% apmērā uzņēmumiem, kuri iepērk no Latvijas ražotājiem Latvijā ražotu produkciju eksportam vai preču piegādei ES. Tas attiecas arī uz ražotājiem, kuri paši savu precī eksportē un piegādā ES.

Kopējā nodokļu atlaide, izņemot fiksētajam UIN un uzņēmumam, kas reinvestē peļņu, nedrīkst pārsniegt 20% no aprēķinātā nodokļa.

6. Ieviesīsim nodokļa atlaidi 10 latus par katru uzņēmuma darbinieka bērnu līdz 7 g. vecumam.

7. 2012.gada 1.janvārī atcelsim samazinātās likmes 10% piemērošanu nerezidentiem (no zemu nodokļu un beznodokļu valstīm), izmaksājot dividendes un procentus. Piemērosim vispārējo likmi 15%. Tas pats attiecas arī uz ES uzņēmumiem, kuru īpašnieki ir reģistrēti zemu nodokļu vai beznodokļu valstīs.

8. Atcelsim samazināto likmi (5%) nerezidentam no atlīdzības par Latvijā esoša īpašuma izmantošanu, kā arī atlīdzību par Latvijā esoša nekustamā īpašuma atsavināšanu (2%), piemērojot 15% likmi.

9. Atcelsim samazināto likmi nerezidentam par vadības un konsultatīvajiem pakalpojumiem (10%) un intelektuālo īpašumu (5%), piemērojot 15% likmi.

10. Aizliegsim veikt ziedojumus uzņēmumiem, kuru darbinieku alga ir zemāka par 500 latiem. Ziedojuma saņēmēja izrakstītais rēķins par ziedotāja reklāmu tiks uzskatīts par pretpakalpojumu. Savstarpējie maksas pakalpojumi starp ziedotāju un ziedojuma saņēmēju nav atļauti.

11. Atcelsim avansa maksājumu veikšanu uzņēmumiem, kuri iesniedz VID iesniegumu par saimnieciskās darbības pārtraukšanu vai likvidācijas procesa uzsākšanu.

12. Atcelsim avansa maksājumiem kavējuma naudas.

Pievienotās vērtības nodoklis

Pievienotās vērtības nodoklis ir patēriņa nodoklis, kuru maksā netiešā veidā patērētājs par precī un pakalpojumu. Tirgus nosacījumus nosaka patērētājs. Pieprasījums ir atkarīgs no preču un pakalpojumu cenas vai īpašas nepieciešamības (bez kuras nevar izdzīvot). Preču un pakalpojumu cena ir atkarīga no PVN lieluma, bet patērētāja pieprasījums – no tam esošiem naudas līdzekļiem. Ja valstī lielākā daļa iedzīvotāji saņem minimālus ienākumus, tad pirmkārt, tie apmaksās pamatvajadzības un ja nauda paliks pāri, tad iegādāsies citas preces vai pakalpojumus.

Tādējādi mazais un vidējais bizness ir atkarīgs no Latvijas iekšējā vispārējā ekonomiskā stāvokļa. Palielinoties PVN likmēm, palielinās preču un pakalpojumu cena un samazinās patērētāja pirkatspēja. Līdz ar to arī mazais un vidējais bizness samazinās, rodas bezdarbs un cilvēki emigrē uz citām valstīm.

NA piedāvā PVN likmes 2012.gadā atstāt nemainīgas. Uzlabojoties ekonomiskajai situācijai, PVN likmes var tikt pārskatītas.

1. Ieviesīsim PVN reverso kārtību starp apliekamām personām.

2. No 2012.gada 1.janvāra piemērosim standartlikmi abortiem, kontracepcijas līdzekļiem, zobārstniecības pakalpojumiem, kas nav saistīti ar veselību.

Ēnu ekonomikas apkarošana

1. Aizliegsim izsniegt aizdevumus zemu nodokļu un beznodokļu valstu rezidentiem, par pārkāpumu piemērojot soda naudu 25% apmērā no veiktās aizdevumu summas.

2. Aizliegsim izsniegt jebkādus aizdevumus no uzņēmuma, ja darbinieku algas noteiktas mazākas par 500 latiem. Šis nosacījums neattiecas uz tiem aizdevumiem uzņēmumiem, kuru darbības veids ir aizdevumu izsniegšana.

3. Noteiksim likumā „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” šādus grozījumus: ja valdes loceklim izsniegts aizdevums, taču tam nav darba līgums ar attiecīgo uzņēmumu un nav noteikta darba alga 500 latu apmērā, tad aizdevums ir apliekams ar VSAOI un IIN.

4. Noteiksim likumā „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” arī šādus grozījumus: ja uzņēmuma dalībniekam ir izsniegts aizdevums, tad tas apliekams ar VSAOI un IIN. Ja dalībnieks ir valdes loceklis, tad piemēro, 3.punktu.

5. Noteiksim avansa norēķinu personām taksācijas gada beigās izsniegto naudas summu iemaksāt atpakaļ uzņēmuma kontā.
6. Aizliegim uzņēmuma kasē turēt skaidro naudu, kas mēnesī pārsniedz 500 latus (*neattiecas uz EKA kasi*).
7. Aizliegim slēgt uzņēmumu līgumus ar bijušajiem darbiniekiem trīs mēnešu laikā pēc darba uzteikuma. Nosacījums attiecas gan uz fiziskām personām, kas reģistrējušās kā saimnieciskās darbības veicēji, uz mikrouzņēmumu nodokļa maksātājiem un jaundibināto SIA, kurā strādā bijušais darbinieks. Pārkāpums uzskatāms par darba attiecībām bez darba līguma.
8. Noteiksim Darba likumā nosacījumus, ka darba līguma kopijai un darbinieka pases kopijai ir jāatrodas uzņēmuma struktūrvienībā uz vietas. Līdz ar to papildināt arī LAPK ar pantu, kas noteic: darba līguma kopijas neesamība uzņēmuma struktūrvienībā uzskatāma par darba attiecībām bez darba līguma. Ieteiksim LAPK palielināt sodus darba devējiem fiziskām personām, jo pašreiz tie ir tikai 100 – 350 lati.
9. Noteiksim Kredītiestāžu likumā u.c., normatīvajos aktos pienākumu maksājumu iestādei ziņot Valsts ieņēmumu dienestam par fiziskās personas kontā ieskaitītajiem naudas līdzekļiem no ārzonu kontiem un ES kontiem par katru saņemto naudas summu virs 1000 latiem.
10. Noteiksim grozījumus likumā „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” par apliekamā ienākuma noteikšanu uz VID aprēķina pamata, nosakot likumā, ka uzkrājumu deklarācijā skaidrās naudas uzkrājumi, kas ir virs 1000 latiem, ieskaitāmi norēķinu kontā to rašanās brīdī. Pretējā gadījumā tiks uzskatīts, ka personai ir slēptie ienākumi.
11. Aizliegim valsts un pašvaldību uzņēmumiem izdarīt ziedojumus.
12. Noteiksim prēmiju un atlīdzību iestādes darbiniekiem vai fiziskām personām, kuras būs novērsušas vai atklājušas kontrabandas preces.

Citi:

1. veiksīm sistemātiski nodokļu likumu grozījumus, lai sakārtotu uzņēmēju un grāmatvežu ikdienas darbu, kā arī, lai nerastos situācijas, kad katrs nodokļu normu traktē atšķirīgi;
2. mikrouzņēmumu nodokļu maksātājiem un fiziskām personām – saimnieciskās darbības veicējiem ieviesīsim pēc izvēles vienkāršāku grāmatvedības uzskaites modeli;
3. piedāvāsim maziem uzņēmējiem bezmaksas tiešsaistes grāmatvedības programmatūru, kas atradīsies uz VID serveriem, noteiksim standarta datu apmaiņas protokolus grāmatvedības programmām, kas ļaus VID jebkurā laikā paņemt nepieciešamās atskaites bez uzņēmumu darba traucēšanas;
4. palielināsim azartspēļu valsts nodevu;
5. noteiksim papildus akcīzes nodokļa apliekamos objektus - reprezentatīvam auto, jahtām, motocikliem, dārglietām, antikvāriem un vēstures objektiem;
6. ieviesīsim banku transakcijas nodokli ar 2012.gada 1.janvāri. (*Izstrādi veiks Finanšu ministrija, sadarbojoties ar Latvijas Banku, kurai būs jānosaka kredītiestāžu pakalpojumiem „griesti”*);
7. palielināsim finanšu stabilitātes nodevu 2012.gada 1.janvāri;
8. ieviesīsim papildus valsts nodevu par reklāmu, kas nav latviešu valodā;
9. Administratīvā procesa likumā noteiksim līdz tiesvedības izbeigšanai nomaksāt tikai 50% no papildus budžetā aprēķinātiem nodokļiem (*bez kavējuma naudas un soda naudas*), kā arī noteiksim nodokļu lietās pieprasīt neatkarīga sertificēta nodokļu konsultanta viedokli;
10. izdarīsim grozījumus likumā „Par nodokļiem un nodevām” attiecībā uz kavējuma naudas un soda naudas dzēšanu gadījumos, kad nodokļu maksātājs nevar to samaksāt, bet var turpināt saimniecisko darbību, maksājot pamatparādu un tekošos maksājumus. Šādai normai būs noteikti arī ierobežojumi.

Attīstība un sociālā atbildība

Pasaulē un arī Latvijā notiekošā finanšu sistēmas un ekonomikas krīze ir pierādījusi nepieciešamību palielināt valsts lomu krīzes pārvarēšanā. Nepieciešams izstrādāt reālu Nacionālās attīstības plānu (NAP) 2014.-2020. gadam un tā realizācijas institucionālo risinājumu.

NAP jāietver gan valsts budžets, gan arī pasākumi, kas vērsti uz Latvijas ekonomikas attīstību. Ir jāizbeidz prakse, kad NAP tiek izstrādāts atrauti no valsts budžeta un valsts budžets tiek izstrādāts, ignorējot valsts attīstības nepieciešamības. Vienlaicīgi ar NAP gatavošanu nākošajam plānošanas periodam - 2014.-2020. gadam - ir jāgatavo valsts budžeta pamatnostādnes tādā pašā laika periodā. Katru gadu izstrādātie attīstības un finanšu plāni korigējami atkarībā no reālās situācijas attīstības valstī un pasaulē. Nepieciešams institucionāli nodrošināt valsts attīstības plānošanu tā, lai veidotos horizontālā sadarbība starp ministrijām. To var izdarīt institūcija pie Ministru prezidenta, kas ir spējīga panākt plāna NAP un valsts budžeta sastādīšanu atbilstoši valsts prioritātēm un arī plāna un budžeta izpildi, ietekmējot ministriju darbību.

Izšķirošais jautājums Latvijas izaugsmes nodrošināšanai ir darba ražīguma palielināšana, kas iespējama, vienīgi ieguldot ievērojamus resursus uzņēmējdarbības modernizācijā. Valstij tādēļ ir jāizveido Latvijas Attīstības banka, sadalot finansējumu NAP darbības termiņā. Galvenais mērķis ir panākt nacionālo mazo un vidējo uzņēmumu attīstību, lai globalizācijas rezultātā tie nenonāktu ārvalstu kapitāla kontrolē.

Latvijas Attīstības bankai ir jāizveido riska investīciju (kapitāla) fonds, kurā ik gadu valstij jānovirza 100 – 200 miljoni latu. Šie līdzekļi jānovirza valsts tautsaimniecībai svarīgu uzņēmumu kapitāla palielināšanai. Šobrīd kredītu saņemšana bankās ir apgrūtināta ne tikai tādēļ, ka bankas ierobežo kredītešanu nenoteiktības apstākļos, bet arī tāpēc, ka uzņēmumu kapitāls ir pārāk mazs.

Optimizēsim ES fondu administrēšanas sistēmu, būtiski samazinot iesaistīto institūciju skaitu, vienkāršojot procedūras un samazinot izmaksas. Nepieciešams maksimāli samazināt ES fondu projektos ieguldīto līdzekļu aprites laiku un atmaksu uzņēmējiem (optimāli 12–15 mēneši). Nākamajā ES fondu plānošanas periodā priekšroku dosim pasākumiem, kas veicina uzņēmējdarbību, eksportu, valsts konkurētspēju, attīsta izglītību un zinātni, vērsti uz sabiedrībai nozīmīgu infrastruktūras objektu izbūvi un sakārtošanu.

Ir jāierobežo Latvijas pensiju fondu naudas ieguldīšana ārvalstīs, kā tas notiek pašreiz, un nekustamajos īpašumos. Jāstimulē šo fondu līdzekļu novirzīšana Latvijas prioritāro nozaru attīstībai.

Ir jāpanāk plašā bezdarbnieku slāņa vismaz daļēja iesaistīšana ekonomikā, par bezdarbnieka pabalsta saņemšanas nosacījumu izvirzot dalību sabiedriskajos darbos, līdzīgi kā tas šobrīd notiek t.s. simtlatnieku programmas ietvaros.

Enerģētika un "Zaļā" ekonomika

Enerģētikas politikai jābūt pamatā virzītai uz tautsaimniecības attīstību, valsts ārējās tirdzniecības bilances pozitīvām izmaiņām un efektīvāku resursu izmantošanu, bet Eiropas Savienības sasniedzamie rādītāji nav uzskatāmi par mērķiem, bet tikai rezultatīviem rādītājiem daudz plašāku mērķu sasniegšanā. Lai to panāktu, sagatavosim un iesniegsim Zaļās ekonomikas likumu, kurš noteiks kompleksu attieksmi enerģētikas jautājumu risināšanā siltuma, elektroenerģijas un transporta sektorā, maksimāli veicinot energoefektivitātes pasākumus, pamatojoties uz minimāli nepieciešamo un pamatā investīciju atbalstu valsts mērķu sasniegšanā, iespējami mazāku ietekmi uz tarifiem un inflāciju un atbalsta pasākumu stabilitāti un prognozējamību ilgtermiņā. Veidosim centralizētu enerģētikas politikas stratēģiskās plānošanas sistēmu, balstoties uz labākajiem Latvijas ekspertiem un ņemot vērā ārvalstu pieredzi. Investīciju atbalstam jābūt plānveida, ņemot vērā Nacionālā attīstības plāna un pašvaldību plānu prioritātes. Jākoordinē maksimāli efektīva pieejamo ekonomisko instrumentu izmantošana – Eiropas Savienības finansējums, finansējums no Eiropas Savienības emisiju tirdzniecības sistēmas izsolēm, rotācijas fondi, mērķfinansējums no CO₂ nodokļa fosilajai degvielai, energoservisa kompānijas un cita veida privātais finansējums. Šī programma cieši saistāma ar atbilstošām pārmaiņām izglītības programmās, lai nodrošinātu nepieciešamo speciālistu sagatavošanu, un pārmaiņām zinātnes finansēšanā, prioritāti piešķirot izpētei jaunu tehnoloģiju attīstībā un tehnoloģiju pārnesē.

Noteiksim augstus, taču reāli sasniedzamus obligātos atjaunojamo energoresursu lietošanas mērķus – 2020. gadam, kā arī 2030. gadam. Tas Latvijas uzņēmējiem nozīmē vērā ņemamas izredzes pelnīt gan iekšējā, gan ārējās tirgos. Savukārt sabiedrībai kopumā šāds attīstības scenārijs ļaus izrauties no šābrīža nabadzības, jo radīs tūkstošiem

darba vietu un papildu nodokļu ieņēmumus sociālo un izglītības programmu vajadzībām. Lai sasniegtu noteiktos mērķus, ekonomiski pamatoti jānodrošina:

- koordinēti energoefektivitātes pasākumi mājsaimniecību, ražošanas, pakalpojumu un publiskajā sektorā. Energoefektivitātes pasākumu potenciāls ir milzīgs – daudzdzīvokļu ēkas patērē 5–10 reizu vairāk siltumenerģijas nekā nepieciešams, ražošanas uzņēmumi patērē par 30%–50% vairāk enerģijas nekā identiski uzņēmumi Skandināvijā. Profesionāli izstrādāti energoefektivitātes projekti ražošanas sektorā atmaksājas 0,5–3 gadu laikā, mājokļu sektorā – 7–15 gadu laikā. Energoefektivitātes pasākumiem ir trīskāršs iespaids uz valsts ekonomikas attīstību – tie iedibina jaunus uzņēmējdarbības veidus un darbavietas, palielina ražošanas uzņēmumu konkurētspēju un eksportspēju, novērš par fosilo enerģiju tērētas naudas aizplūšanu no valsts un ļauj to no jauna ieguldīt energotaupības un citos uz izaugsmi vērstos pasākumos.

- no vietējiem atjaunojamiem resursiem ražotas degvielas industrijas attīstība, kas nodrošina divējus ienākumus – ne vien siltumnīcefekta gāzu emisiju kvotas pārdošanai starptautiskajā tirgū, bet arī darbavietas un nodokļu ieņēmumus no zaļās degvielas izejmateriālu iegūšanas un ražošanas. Veicināma ir tikai tādas no vietējiem resursiem saražotas degvielas izplatība, kas ir lētāka gala patērētājam un kuras ražošana neprasa valsts atbalstu. Šobrīd šī degviela ir attīrīta biogāze, rapša eļļa un arī otrās paaudzes sintētiskā biodegviela, ko var lietot jebkurā transporta līdzeklī bez jebkādas modifikācijas. Paredzams, ka jau tuvākajos gados tirgū nonāks no biomasas iegūta sintētiska degviela, kas Latvijas milzīgās biomasas rezerves ļaus ilgtermiņā pārvērst eksportējamā transporta degvielā.

- elektroenerģijas ražošanas un siltumapgādes nozares attīstība ir jāsamēro ar ieguvumiem, ko radīs vērienīga energoefektivitātes programma. Latvijas sabiedrība nav tik turīga, lai maksātu par enerģiju, ko tā var netērēt. Vienlaikus atbalstāmi projekti, kas saistās ar atjaunojamiem energoresursiem, kas ilgtermiņā finansiāli atmaksājas vairāk nekā to fosilās alternatīvas. Tāpēc līdz 2020. gadam jāpanāk, lai starptautiskie un vietējie investori būtu ieinteresēti izvietot lielas biomasas koģenerācijas stacijas visās lielajās Latvijas pilsētās, tādējādi izmantojot vietējos resursus, nodrošinot darbavietas reģionos, vienmērīgu valsts ekonomisko attīstību un piedāvājot šos relatīvi mazākos projektus īstenot vietējam kapitālam un būvniekam, nevis uzbūvēt un darbināt no ārzemniekiem atkarīgu elektrostaciju.

- pašvaldību energoplānu izstrāde – Latvijas pašvaldībām ir nepilnīgs priekšstats, cik daudz enerģijas tās var ietaupīt, kā attīstīt mūsdienīgas enerģijas jaudas, cik daudz resursu tam nepieciešams. Šābrīža ekonomiskajā situācijā pašvaldības nevar atļauties finansēt šādus energoplānus, tāpēc jāpiesaista finansējums no emisijas kvotu tirdzniecības vai Eiropas Savienības atbalsta programmām, šo plānu vienotu metodiku izstrādājot ar starptautiski atzītu un neatkarīgu speciālistu palīdzību;

- nepieciešams veikt gāzes tīklu nodalīšanu un nacionalizāciju. Tikai pēc šī soļa veikšanas ir jēga risināt jautājumu par sašķidrinātās gāzes termināli. Jāveic izpēte slānekļa gāzes ieguves iespējām Latvijas teritoriālajos ūdeņos un kontinentālajā šelfā.

Energoefektīva būvniecība

Jebkurā ekonomikā izaugsmes rādītājs ir saistīts ar būvniecību. Ja būvniecības apjomi pieaug, sākusies tautsaimniecības izaugsme. Krīzes gados Latvija pazaudējuši daudz profesionālu būvniecības speciālistu un būvorganizāciju. Latvijas būvnieki un būvfirmas būs konkurētspējīgi Eiropas tirgū, ja mūsu būvniekiem būs augsta profesionālā kompetence un skaidri noteikta profesionālās atbildības sistēma.

Tāpēc jāizstrādā un jāapstiprina būvniecības nozares stratēģiskās attīstības programma, kas paredz pasākumu kompleksu, lai nodrošinātu būvniecības dalībnieku reglamentētu kompetences paaugstināšanu, konkurētspējas palielināšanu un ar būvniecību saistīto, normatīvo aktu sistēmas sakārtošanu;

Mēs iniciēsim Latvijas “NEGAvatu (ietaupītās enerģijas) programmu” – nosakot zema energopatēriņa ēkas par vienīgo pieļaujamo būvniecības un rekonstrukcijas standartu, veicinot zema enerģijas patēriņa iekārtu izmantošanu, kopumā nodrošinot 50 TWh enerģijas ietaupījumu turpmākajos 10 gados, tādējādi atsakoties no lielas daļas importētās enerģijas, paaugstinot uzņēmumu rentabilitāti, būtiski samazinot bezdarbu un vairojot nodokļu ieņēmumus, sekmējot konkurētspējīgas būvniecības un tās satelītiindustriju atdzimšanu.

Likumā noteiksim profesionālo būvniecības jomas nevalstisko organizāciju statusu un deleģēsim tām valsts pārvaldei neraksturīgās funkcijas. Būvniecības jomu reglamentējošajos normatīvajos aktos precīzi noteiksim visu būvniecības dalībnieku – pasūtītāju, attīstītāju, projektētāju, būvnieku un uzraugu pienākumus un atbildību. Veidojot vienotu par teritoriju plānošanu, būvniecības jomu un vidi atbildīgu Attīstības ministriju, integrēsim vienotā sistēmā teritoriju plānošanas, ietekmes uz vidi novērtēšanas, vides atļauju un būvniecības sistēmas, lai izvairītos no savstarpēji dublējošām administratīvām procedūrām un maksimāli ātri nonāktu no ieceres līdz īstenotam projektam, vienlaikus nodrošinot sabiedrības iespējas izteikt savu viedokli un minimizējot negatīvās ietekmes uz vidi.

Valstī ir jāsakārto visu būvniecības dalībnieku - pasūtītāju, attīstītāju, projektētāju, būvnieku, būvuzraugu un būvexpertu profesionālā un civiltiesiskā apdrošināšana. Publiskajos būvniecības iepirkumos vērtēšanai ir jāizmanto ilgtspējīgas būvniecības sistēmas definētie mērāmie kritēriji.

Transports un sakari

Svarīgs valsts attīstības virziens arī turpmāk būs satiksmes un sakaru infrastruktūra. Valstī jāattīsta sakari – bezmaksas vai subsidēts platjoslas internets visā valsts teritorijā ir būtisks nosacījums, lai neturpinātos iedzīvotāju aizplūšana no lauku reģioniem. Vienkāršots e-paraksts jāievieš lietotājiem bez maksas un jānosaka kā obligāts saziņā starp valsts institūcijām. Elektroniskais paraksts saistāms ar personas identifikācijas karti, kurā tālākā nākotnē digitāli iekļaujamas visas personai nepieciešamās apliecības un atļaujas. Ja iespējams, darba vietās veicināms brīvs darbalaika režīms, tāldarbs un darbs no mājām, nepilna darba diena – un dažādi citi pielāgojumi mazu bērnu vecākiem, cilvēkiem ar īpašām vajadzībām, strādājošiem pensionāriem un citām ekonomiski aktīvu iedzīvotāju kategorijām, kas nevar strādāt pilnu slodzi.

Nacionālā apvienība uzskata, ka jāsamazina optimistiskās nākotnes autoceļu satiksmes intensitātes prognožu koeficienti, jāatsakās no lielajiem projektiem un gandrīz visi ceļiem pieejamie līdzekļi ieguldāmi ceļu segumu pastiprināšanas projektos, lai sakārtotu esošo ceļu tīklu segumu 10 – 15 gadu periodā, kas nodrošinātu minimāli nepieciešamo infrastruktūru ekonomikas attīstībai, it īpaši reģionos. Lai uzlabotu ceļu būvnieku konkurenci iepirkumos, stingri vērsties pret iespējamo korupciju valsts pārvaldē. Arī ceļu nozarē ieviešams „labo uzņēmumu saraksts”. Taupīt autoceļu uzturēšanā – zemāko uzturēšanas klašu ceļus nodot apsaimniekot privātajiem būvuzņēmējiem, ja viņi spēs piedāvāt zemāku cenu un līdzvērtīgu kvalitāti kā valsts uzņēmums AS „Latvijas autoceļu uzturētājs”. Par galveno autoceļu lietošanu ar transportlīdzekļiem vai to sastāviem, kuru pilna masa pārsniedz 12 tonnas, tiks noteikta maksa – eirovinjete. Kopējie ieņēmumi gadā no ceļu lietošanas maksas varētu būt ap 12 miljoniem latu. Attīstāma satiksmes organizācija, datorizēti satiksmes organizācijas modeļi. Viena no mūsu prioritātēm būs letālu ceļu satiksmes negadījumu skaita samazināšana. Kā viens no pasākumiem šī mērķa sasniegšanā būs būtiska atbildības pastiprināšana par braukšanu alkohola vai narkotisko vielu reibumā.

Gan pašā valstī, gan Eiropas Savienības virzienā jāattīsta ātrgaitas pasažieru vilcienu satiksme, īpašu uzmanību pievēršot „Rail Baltica” projektam, kura ietvaros veikt esošās infrastruktūras modernizāciju atbilstoši noslēgtajām starpvalstu saistībām, kāpinot esošā sliežu ceļu platuma ceļošanas ātrumu līdz 160 km/h. „Rail Baltica” 1430 mm sliežu ceļu platuma projekta aktualizācija, kā arī vienlaicīgi ir nepieciešams veikt pārrunas ar Eiropas Komisiju par Ten-T (Transeiropas transporta tīkls) fonda atvēlētā līdzfinansējuma būtisku palielināšanu, tādējādi garantējot šim projektam ekonomisko dzīvotspēju. Latvijas dzelzceļa organizācijas efektivizācija un pārvaldāmās infrastruktūras turpmāka modernizācija- sliežu ceļi, inženiertehniskās būves, vilcienu kustības vadības automātiskās sistēmas, dzelzceļa telekomunikāciju tīkli, radiosakari, elektroapgādes un kontakttīkla un citu iekārtu uzturēšana, veicinot uzņēmuma turpmāku konkurētspējas celšanu. Īpašs uzsvars liekams uz kravu pārvadājumu saistošās infrastruktūras kapacitātes pilnveidošanu atbilstoši reģionālajām tirgus tendencēm tranzītkoridorā Austrumi – Rietumi, kas savieno Krievijas un Baltkrievijas dzelzceļus ar Latvijas ostām Rīgā, Ventspilī un Liepājā. Eiropas Komisijas „Zaļā gaisma” projekta turpināšana, kā arī līdzīgu energoefektivitātes projektu attīstība kā prioritāte. Vides politikas jautājumu turpmāka risināšana: degvielas un enerģijas resursu ekonomijā, grunts un gruntsūdeņu aizsardzībā, attiecīgi pasākumi vilcienu kustības nodrošināšanai, ūdens aizsardzībai, tā racionālai izmantošanai un hidroloģiskā režīma saglabāšanai sliežu ceļam piegulošajās teritorijās un trokšņu samazināšanai.

Sabiedriskā transporta turpmāka efektivizācija, pasažieru vilciena un pasažieru auto transporta dublējošos maršrutu noteikšana, ekonomiski nepamatoto reisu optimizācija un plūsmas novirzīšana vilcienu vai autobusu satiksmē. Nodrošināt reģionālos satiksmes reisu, atbilstoši demogrāfiskajam iedzīvotāju izvietojumam, veicināt pasažieru

pārvadāšanu, prioritāri pēc infrastruktūras nodrošinājuma iespējām, izmantojot dzelzceļus, tādējādi nepieļaujot atsevišķu dzelzceļa posmu likvidāciju.

Starptautiskās lidostas "Rīga" infrastruktūras turpmāka attīstība nodrošinās apkalpoto pasažieru skaita un tranzīta pasažieru skaita pieaugumu, kā arī veicināt starptautiskās lidostas „Rīga” reģionālā „hub” statusa īstenošanu, tranzīta pasažieru pieaugumu Āzijas – Eiropas, Eiropas – Tuvo Austrumu un citos ekonomiski pamatotos abpusējos virzienos. „AirBaltic” uzņēmuma turpmāka attīstība, caurspīdīguma principa īstenošana tā pārvaldībā, politiskās ietekmes uzņēmumā mazināšana.

Valstij jāveicina ostu izaugsme un tranzīta iespējas. Latvijas lielākās ostas (Rīga, Ventspils, Liepāja) ir nepieciešams attālināt no politisko spēku tiešas pārvaldības un virzīt uz finansiāli un politiski autonomu, un pašpietiekamas organizācijas principiem. Ir nepieciešams decentralizēt ostu pārvaldības sistēmu atbilstoši pasaules un reģionālai praksei. Jāveic kompleksas likumdošanas izmaiņas, mainot Rīgas ostas pārvaldes un Ventspils ostas pārvaldes statusu no atvasinātas publisko tiesību juridiskas personas, uz sabiedrībā ar privāto uzņēmumu tiesību aktiem, kas veic ostas biznesu un aktīvu pārvaldību, lai gan akcijas var tikt emitētas, tās pilnā apmērā piederētu valstij, vai valstij un pašvaldībai. Ostu pārvalžu valdes sastāvam ir jātiek izvēlētam atklātā konkursā, kuru izsludinātu Satiksmes Ministrs, par pamatkritērijiem nosakot attiecināmo izglītību un/vai darba pieredzi, uz 4 gadu termiņu 5 cilvēku sastāvā ar iespēju ik gadu pārskatīt katra valdes locekļa sniegumu.

Lauksaimniecība un lauku attīstība

Ar nodokļu politikas, administratīvā sloga mazināšanas un dažādu atbalsta instrumentu palīdzību tuvāko piecu gadu laikā panāksim to, lai tiktu sasniegts pašnodrošinājuma līmeni Latvijā pamata lauksaimniecības produktu ražošanā.

Nodrošināsim, lai valsts un Eiropas atbalsts mērķtiecīgi tiktu virzīts ražošanas veicināšanai Latvijas laukos. Aktīvi aizstāvēsim Latvijas lauksaimnieku intereses jaunās Eiropas Savienības Kopējās lauksaimniecības politikas pēc 2013. gada reformas izstrādē, lai nodrošinātu godīgu konkurenci un taisnīgāku atbalsta maksājumu sistēmu starp visiem Eiropas lauksaimniekiem.

Realizēsim likumdošanā atļautus iekšējā tirgus aizsardzības pasākumus, īpaši tādus, kuri vērsti uz atsevišķu tirdzniecības tīklu dominējošā stāvokļa ierobežošanu valstī. Publiskajos iepirkumos iekļausim nosacījumus, kas veicinās vietējās produkcijas plašāku izmantošanu. Latvijā sarazotās lauksaimniecības produkcijas konkurētspējas un saimniekošanas mēroga palielināšanai, sekmēt lauksaimniecības kooperācijas tālāku attīstību.

Izstrādāsim visu līmeņu lauksaimnieciskās izglītības attīstības plānu, kas atbilst mūsdienīgas, efektīvas un ilgtspējīgas lauksaimnieciskās ražošanas vajadzībām un uzsāksim lauksaimniecības izglītības reformu.

Likumdošanā noteiksim regulējumu maksimālajam pārtikas preču uzcenojumam un kā arī noteikt reģionālo produktu īpatsvaru mazumtirdzniecībā.

Ieviešama progresīva lauksaimniecības politika (analizējot pārtikas produktu resursus pasaulē, enerģētikas kultūras, modernās tehnoloģijas, nodrošinot augstāku pievienoto vērtību Latvijā audzētiem lauksaimniecības produktiem), plānojot pieaugošas eksporta iespējas. Atkarībā no zemes auglības un attiecīgo teritoriju plānojumiem savai vietai jābūt gan bioloģiskajai lauksaimniecībai, gan arī modernai, vidi nepiesārņojošai intensīvai uz eksportu orientētai lauksaimniecībai. Stingras vides prasības un prasības pēc vislabākajiem pieejamajiem tehniskajiem paņēmieniem nosakāmas lielajām cūku fermām, nepieļaujot smaku traucējumus apkārtnējiem iedzīvotājiem.

Sakārtosim ceļus un infrastruktūru laukos, kā lauku un valsts dzīvesvides un ekonomikas pamatu.

Ar nodokļu politikas, administratīvā sloga mazināšanas un dažādu atbalsta instrumentu palīdzību veidosim jaunas darba vietas Latvijas laukos - līdztekus tradicionālajām nodarbēm attīstot meža resursu un zemes dziļu izmantošanu, atjaunojamo energoresursu nozari, nišas produktu ražošanu, e-darba un lauku kultūrvides tūrisma; apturēt cilvēkresursu turpmāku aizplūšanu no reģioniem un sasniegt dzīves līmeņa atšķirību pakāpenisku izlīdzināšanu dažādu valsts reģionu starpā.

Jāveicina lauku krājzaidēju sabiedrību attīstība, radot centrālo organizāciju, kas saskaņotu līdzekļu aizdošanu un saņemšanu. Centrālajā organizācijā visām krājzaidēju sabiedrībām jābūt katrai vienai balsij, vienādām tiesībām, vienādiem pienākumiem. Panākumu gadījumā visiem ir kopīgi ienākumi, neveiksmes gadījumā-zaudējumi, lai lielās krājzaidēju sabiedrības būtu ieinteresētas mazo attīstībā. Krājzaidēju sabiedrībām jāatļauj pieņemt līdzekļus no

cilvēkiem, kas nav to biedri, lai lauku iedzīvotāju līdzekļi nonāktu lauku attīstībā, nevis ārzemju bankās. Tāpat jāļauj krājaizdevu sabiedrību uzņemt bankas funkcijas lauku reģionos, izmaksājot un sniedzot citus pakalpojumus.

Valstij jāveicina zemnieku kooperācija, lai zemnieku kooperatīviem piederētu lauksaimniecības produkcijas pārstrādes uzņēmumi un mazumtirdzniecības veikalu tīkli.

Izstrādāsim un ieviešim ilgtermiņa finansēšanas programmu lauksaimniecības zemes iegādei un ražošanas objektu būvniecībai laukos.

Mājokļa un kredītēšanas politika

Nekustamā īpašuma tirgus atdzīvināšanai ir jāpadara neizdevīga īpašumu ilgstoša atrašanās banku rokās. Ar likumu ir jānosaka pienākums bankām uz vismaz pieciem gadiem izīrēt līdzšinējiem īpašniekiem - hipotekāro kredītu ņēmējiem, kuri nespēj nokārtot savas saistības, - banku īpašumā pārgājušos mājokļus par tirgus cenām, gadījumos, kad tas ir cilvēka vienīgais mājoklis.

- Atdzīvināms mājokļu tirgus, ieviešot šādus pasākumus:

1) valsts galvojums jaunajām ģimenēm pirmā mājokļa iegādei 30% apmērā no banku pieprasītā nodrošinājuma;

2) mājokļu kadastra vērtības padarāmas prognozējamākas un tuvākas tirgus situācijai, „nogludinot” ļoti lielus kadastrālo vērtību lēcienus īsā laika posmā un nepamatotas kadastrālo vērtību atšķirības līdzīgiem, netālu novietotiem īpašumiem.

- Nekavējoties izstrādājams Hipotekārās kredītēšanas likums ar mērķi:

- 1) ieviest valsts uzraudzību pār hipotekāro kredītēšanu nākotnē, uzticot Finanšu un kapitāla tirgus komisijai hipotekāro kredītu izsniegšanas uzraudzības funkcijas;
- 2) iestrādāt izsniedzamā hipotekārā kredīta un ķīlas samērojamības principus un risku novērtēšanas sistēmu.

- Izvērtēsim jaunā Maksātspējas likuma piemērošanu praksē ar mērķi:

- 1) vienlīdz aizsargāt gan godprātīgas privātpersonas tiesības tikt atbrīvotai no atlikušajām parādsaistībām, gan kreditora intereses;
 - 2) nepieļaut piemērot juridiskās personas maksātspēju kā parāda piedziņas veidu;
 - 3) pēc iespējas ātrāk atgriezt bankrotējušā komersanta mantu civiltiesiskajā aprītē.
- Nepieciešamības gadījumā izstrādāsim un pieņemsim grozījumus Maksātspējas likumā.

Valoda un kultūra

Latvija ir vienīgā valsts pasaulē, kur latviešu tauta var pilnvērtīgi attīstīt un saglabāt savu valodu un kultūru. Nacionālā kultūra un tradīcijas kopā ar valodu lielā mērā veido latviešu tautas identitāti. Uz latviskuma stiprajiem pamatiem veidosies kultūras inovācijas, kas tradicionālo pacels jaunā gaismā un nesīs pasaulē.

Valoda ir nacionālās identitātes un valsts stabilitātes pamats. Tieši „Tēvzemei un Brīvībai”/LNNK panākusi, ka latviešu valoda kā vienīgā valsts valoda ir noteikta Satversmē, tā ir Saeimas un pašvaldību darba valoda, un ikvienam ir tiesības no valsts un pašvaldību iestādēm saņemt atbildi latviešu valodā. Latvijas valstij ir jāstiprina latviešu valodas pozīcijas visās dzīves jomās, īpaši plašsaziņas līdzekļos un komercdarbībā. Par normu ir jākļūst praksei, ka Latvijas valsts un pašvaldību amatpersonas Latvijas plašsaziņas līdzekļiem informāciju sniedz tikai valsts valodā. Jāpieņem stingrāki nosacījumi, lai nodrošinātu valsts valodas lietošanu uz importa preču marķējuma un uz oriģināletiketēm. Lai nodrošinātu valsts valodas lietošanu, nostiprināsim Valsts valodas centru un palielināsim tā pilnvaras.

Atbalstīsim nacionālo kultūras biedrību darbību, arī valstij finansiāli atbalstot atbilstošu telpu uzturēšanu.

Īpaša uzmanība pievēršama terminoloģijas attīstībai Latvijā. Ar valsts atbalstu veidojamas dažādu jomu skaidrojošās vārdnīcas, kuras publicējamas internetā ērtai un plašai pielietošanai. Vienota terminoloģija izmantojama visā likumdošanas jomā.

Lielāks latviešu valodas apjoms nepieciešams elektroniskajos medijos. Filmas un raidījumi televīzijā demonstrējami oriģinālvalodā ar latviešu subtitriem, nepieļaujot krievu valodas dominanci. Bērniem paredzētās filmas noteikti dublējam. Apvienība atbalstīs latviešu filmu industrijas – gan pilnmetrāžas mākslas filmu, gan dokumentālo un animācijas filmu – tapšanu un apriti. Jāattīsta latviešu kultūra modernajos mēdijos – 3D filmās, datorspēlēs.

Piešķirot papildus reklāmas raidlaika tiesības, veicināsim valstisku un nacionālo pašapziņu veidojošu raidījumu īpatsvara pieaugumu sabiedriskajā televīzijā. Nacionālā kino centra finanšu piešķiršanas kritērijos nosakāms atbalsts filmām, kas veicina patriotismu, tautisko pašapziņu, kā arī kuplu un stipru ģimeņu vērtības apziņu.

Finansējums kultūras jomai nekādā gadījumā nav vēl vairāk samazināms; valstij izejot no krīzes, tas palielināms proporcionāli lielākā apmērā nekā citās nozarēs.

Mēs saskatām iespējas mūsu kultūru daudz plašāk izvest pasaulē. Mācīsimies no Skandināvijas, kur ar pārdomātu valsts atbalstu populāro mūziku izdevies padarīt par būtisku eksporta produktu, vienlaikus popularizējot savas valstis visā pasaulē, radīt darba vietas un veicināt jauniešu radošās aktivitātes. Šajā nolūkā jāizmanto Eiropas Savienības finansējums un privātais finansējums, kur iespējams, piesaistot arī pašvaldību līdzekļus.

Profesionālisms Latvijas kultūrā ir mūsu bagātība. Veidosim ciešu sadarbību ar latviešu radošo inteliģenci, panāksim aktīvu un tiešu tās dalību Latvijas valsts nākotnes veidošanā, nodrošinot radošo profesionāļu sociāli ekonomiskās intereses un tiesības.

Apvienība rosinās īpašu programmu, kas ļaus renovēt muzeju ēkas un kāpināt to energoefektivitāti, tādējādi ietaupot uzturēšanas izdevumus, kurus būs iespējams novirzīt muzeju darbības pilnveidošanai un apmeklētāju piesaistīšanai. Apvienība atbalstīs un veicinās Okupācijas muzeja ēkas rekonstrukciju un muzeja turpmāku attīstību. Attīstīsim lielu un modernu Latvijas Nacionālo vēstures muzeju.

Mākslas, mūzikas, kino, grāmatu u.c. autortiesību regulējumā jāņem vērā lietotāju un autoru, nevis starpnieku intereses. Autori paši nosaka, kā izmantojami viņu darbi – pārpublicējami, ievietojami internetā vai citur. Valsts rada likumisko bāzi, lai interneta pakalpojumu veidā būtu ērti pieejams arī tas kultūras mantojums, kuru vairs nav izdevīgi komerciāli izplatīt, bet ko vēl aizsargā autortiesības.

Apvienība atbalsta kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu un popularizēšanu, māksliniecisko jaunradi, lībiešu kultūras mantojuma un valodas saglabāšanu, latgaliešu kultūras un latviešu valodas izloksņu bagātības aktualizēšanu un saglabāšanu, starptautiskus kultūras un mākslas sakarus. Īpaši rūpēsimies par Dziesmu un deju svētku tradīciju saglabāšanu un finansējumu kuru un deju kolektīvu kustības turpināšanai.

Labklājība un veselība

Nacionālā Apvienība piedāvā vienotas Veselības un labklājības ministrijas izveidi, kas vistiešākajā veidā būtu vērsta uz nodokļu maksātāju un pacientu interesēm, resursu efektīvu izlietojumu un ietvertu pilnu labklājības jautājumu spektru - izstrādātu koordinētu valsts politiku sociālās drošības un veselības aizsardzības jomā, pārzinātu un ar politiskiem, ekonomiskiem un tiesiskiem līdzekļiem risinātu veselības aprūpes, sociālās apdrošināšanas, sociālās aprūpes un sociālās palīdzības jautājumus, veselības aizsardzības, kā arī sabiedrības veselības un farmācijas jautājumus. Ministrijas pārziņā būs darba, darba aizsardzības, nodarbinātības un ar bezdarbu saistītās problēmas, t.sk. sociālā rehabilitācija un personu ar īpašām vajadzībām nodarbinātības jautājumi. Tāpat vienotās ministrijas darbība tiks vērsta uz sociālās drošības un veselības jautājumu likumdošanas koordināciju, kā arī savstarpēju šo jomu likumu harmonizāciju.

Labklājība

Sociālās apdrošināšanas iemaksas izmantojamas tikai noteiktiem mērķiem – taisnīga sociālā budžeta izlietošanai. Tāpēc sociālais budžets jāatslogo no tam neraksturīgām funkcijām, izņemot no tā vecāku pabalstus un piemaksas par darba stāžu. Jānosaka stingra kārtība, kādā lietojams sociālais budžets, apsaimniekojami budžeta līdzekļi, segts sociālā budžeta iztrūkums un nākotnē veidojams uzkrājums.

Jāpanāk, lai sociālā palīdzība Latvijā būtu mērķēta uz tiem, kam tā patiešām nepieciešama. Valsts sociālā atbalsta sistēmai ir jābūt vērstai uz to, lai neveicinātu pasīvu, sociālo pabalstu patērētāju sabiedrības slāņa veidošanos, bet motivētu ikvienu meklēt un izmantot iespējas iekļauties sabiedrības procesos un sniegt pienesumu kopējās valsts un iedzīvotāju labklājības uzlabošanā.

Jāievieš Latvijā vienoti sociālo pakalpojumu standarti un kvalitātes kritēriji, veidojot laikmetam atbilstošu, precīzi mērķētu, mūsdienīgu sociālo pakalpojumu tīklu. Jārada apstākļi un likumdošanas normatīvie pasākumi veiksmīgai valsts, pašvaldību, nevalstisko organizāciju, brīvprātīgo dienestu un sociālo pakalpojumu sniedzēju – uzņēmēju savstarpējai sadarbībai. Jāstiprina privātās partnerības modelis sociālajā aprūpē.

Pensijas

Nacionālā apvienība uzskata, ka valsts pienākums ir nodrošināt ilgtermiņa pensiju stabilitāti un runas par pensiju sistēmas sabrukumu nākotnē ir bezatbildīgas. Pensionāru sociālās atstumtības samazināšanai jābūt vienai no valsts prioritātēm.

Nacionālā apvienība neplāno būtiski mainīt pastāvošo pensiju sistēmu, sociālās apdrošināšanas likmes un to sadalījumu starp darba devēju un darba ņēmēju, kā arī pieņemtos lēmumus par pensionēšanās vecumu.

T.s. mazo pensiju, kas mazākas par 165 latiem, indeksācija ir jāveic jau 2012. gadā. Pārskatīsim, samazināšanas virzienā, pensiju piemaksas lielajām pensijām. Pakāpeniski atteiksimies no priekšlaicīgās pensionēšanās iespējām.

Tuvākajā laikā saglabājama līdzšinējā kārtība pensiju aplikšanai ar nodokli, taču stabilizējoties ekonomikai un atrisinot ēnu ekonomikas problēmas, vidējā termiņā no tā būtu nepieciešams atteikties.

Nepieciešams paredzēt proporciju sociālās apdrošināšanas iemaksām starp pensiju 1. un 2. līmeni attiecīgi 14% un 6%, līdz vidējais algas līmenis valstī kļūst konkurētspējīgs ar citu ES valstu algu līmeni.

Veicināsim darba devēju ieinteresētību iesaistīt darbiniekus 3. pensiju līmenī, veicot papildu iemaksas par darbiniekiem privātajos pensiju plānos

Vecuma pensijas apjomam ir jābūt atkarīgam arī no pensionāra bērnu maksājamiem nodokļiem. Ir jānosaka pensijas piemaksa 5% apmērā no bērna iepriekšējā gadā veiktajām vidējām sociālās apdrošināšanas iemaksām. Tas veicinās sabiedrības izpratni par to, ka valsts iespējas uzturēt pensionārus ir tieši saistītas ar nodokļu maksātāju skaitu un netieši veicinās demogrāfiskās situācijas uzlabošanu.

Nodarbinātība

Izveidosim pārkvalifikācijas un darba vietu programmu bez darba palikušajiem iedzīvotājiem, lauku iedzīvotājiem nodrošinot apmācības pēc iespējas tuvāk dzīves vietai. Mērķtiecīgi pārkvalificēsim cilvēkus atbilstoši prioritārām nozarēm, tai skaitā zaļās ekonomikas attīstībai.

Veidosim īpašus rehabilitācijas centrus ilgstošiem bezdarbniekiem ar atkarībām.

Noteiksim, ka bezdarbniekam, atsakoties no 3 piedāvātām darba vietām, turpmāk nav tiesību saņemt bezdarbnieka pabalstu.

Visa pabalstu sistēma jāpārorientē uz darba vietu radīšanu, atsakoties no līdzšinējās t.s. „Simtlatnieku programmas”.

Pašvaldībām jādod plašākas tiesības lemt par pabalstu nepieciešamību vadoties no konkrētās situācijas, nevis valsts noteiktiem obligātiem nosacījumiem.

Sociālā riska grupas

Centīsimies pievērst uzmanību tādu sociālo riska grupu problēmu risināšanai kā vientuļās mātes un antisociāli jaunieši, kas tiešā veidā ietekmē jaunās paaudzes veidošanos.

Veicināsim tādu sociālu programmu ieviešanu, kas risinās cilvēku ar īpašām vajadzībām augstu integrāciju kopīgās sabiedriskās norisēs un nodrošinās maksimāli iespējamu dzīves kvalitātes uzlabošanu, t.sk. dzīves vides uzlabošanu (pusceļa mājas, grupu dzīvokļi, sociālie dzīvokļi), vides pieejamības, izglītības, socializācijas un veselības aprūpes jomā. Jaunās sakaru iespējas, brīvprātīgo organizācijas var sniegt pašrealizācijas iespējas arī iedzīvotājiem, kuri vecuma vai kustību traucējumu dēļ ir nošķirti no sabiedriskās dzīves.

Svarīgs jautājums ir visas sabiedrības iesaistīšana sociālo jautājumu risināšanā, kur kā būtisks pienesums būtu visdažādāko „Brīvprātīgo dienestu” izveidošana, kas mūsu sabiedrībā nav attīstīti. Brīvprātīgo darbs būtu labs pienesums slimnīcās, pansionātos, bērnu namos, bezpajumtnieku patversmēs. Pārņemot citu valstu pieredzi sabiedrības motivēšanas jomā, veicināsim brīvprātīgo kustības attīstību Latvijā.

Paredzēsim īpašu atbalstu Nacionālās pretošanās kustības dalībniekiem un politiski represētajiem un nodrošināsim sociālās garantijas latviešu leģionāriem. Atbalstīsim spaidu darbu nometnēs un izsūtījumā bijušo Latvijas iedzīvotāju civilprasības par kompensāciju izmaksu Krievijas un starptautiskās tiesās pret konkrētiem uzņēmumiem, kuri izmantoja bezmaksas darba spēku.

Veselības aprūpe

Medicīnas nozare Latvijā nedarbojas nedz pacientu, nedz valsts, nedz medicīnas profesionāļu interesēs. Iedzīvotāji ir pamatoti neapmierināti ar veselības aprūpes sistēmu, pakalpojumu nepieejamību un kvalitāti, lai gan nodokļu maksātājiem šī nozare ik gadu izmaksā aptuveni 1/2 miljardu latu. Neapgāžami ir fakti par dzīvildzes, dzimstības, saslimstības un mirstības rādītāju stabili pasliktināšanos, kvalificētu medicīnas profesionāļu emigrāciju, lieliem investīcijās ieguldītiem līdzekļiem, kas nav sevi attaisnojuši, kā arī neefektīviem mēģinājumiem veikt saprātīgas reformas veselības aprūpes sistēmā Latvijā.

Izvērtējot problēmas veselības aprūpes jomā, esam izvirzījuši mērķus, kuru sasniegšanai, pirmkārt, nepieciešama skaidras ilgtermiņa veselības aprūpes politikas veidošana un realizācija, kas balstīta uz profesionālu esošās sistēmas izvērtējumu, lai veidotu efektīvu stratēģiju un izslēgtu kļūdas reformu veikšanā.

Galvenais mērķis veselības aprūpē ir cilvēka kvalitatīva dzīvildze. Arvien vairāk sabiedrībā akcentē ne vien cilvēka mūža ilgumu kā sabiedrības veselības indikatoru, bet arī dzīves kvalitāti no dzimšanas līdz mūža nogalei, ietverot sevī pilnu izpratni par veselības jēdzienu, kas nav tikai slimību neesamība vien, bet ir cilvēka fiziska, garīga un sociāla labklājība. NA uzstādījumi veselības aprūpes jomā ir kvalitatīva un izmaksu efektīva veselības aprūpes sistēmas darbība, pakalpojumu pieejamība, samazinot teritoriālo nevienlīdzību, t.sk. ieviešot e-Veselības pakalpojumus Latvijā. Par valsts pamata uzdevumu jāizceļ skaidru veselības aprūpes pakalpojumu vadlīniju izstrādi un valsts apmaksāto medicīnas pakalpojumu „koridora” jeb groza noteikšanu, lai atvieglotu privātā sektora veiksmīgu līdzdarbību medicīnas jomā. Nopietns uzdevums ir cilvēkresursu saglabāšana Latvijas medicīnā. Jau ilgu laiku mūsu veselības aprūpes sistēma ir atstājusi novārtā visnopietnāko labas veselības garantu – slimību profilaksi, tādēļ neatliekams mērķis ir veselības profilakses nozīmes un katra cilvēka atbildības par savu veselību paaugstināšana, kam nepieciešama sabiedrības veselības uzlabošanas pamatnostādņu pilnveidošana un ieviešana. Nozarē esošā birokrātija padara

smagnēju pakalpojuma sniegšanu un saņemšanu – tā jāsamazina, skaidri definējot prasības un vienotus standartus ārstniecības iestādēm un struktūrvienībām. Jāsakārto farmācijas nozare, nepieļaujot nepamatotu medikamentu cenu pieaugumu un pastiprināti kontrolējot farmācijas kompāniju aktivitātes, lai izslēgtu negodprātīgu attieksmi pret pacientiem. Medicīnā nepieciešama skaidru veselības aprūpes kvalitātes standartu ieviešana un pakalpojumu sniedzēju sacensība, lai uzlabotu pakalpojumu kvalitāti. Jau labu laiku aktuāls ir jautājums par pienākumu, tiesību un atbildības definēšanu kā veselības aprūpes sniedzējiem, tā pakalpojuma saņēmējiem, ko uzskatam par nepieciešamu atrisināt pārredzamā nākotnē.

Lai sasniegtu šos mērķus, mēs piedāvājam veselības aprūpes stratēģiju balstīt uz četrām pamata nostādnēm:

1. Veidot veselības aprūpes sistēmas stratēģiju un efektīvu vadību:

- jāizstrādā ilgtermiņa veselības aprūpes stratēģiju, kas vērsta uz sabiedrībai saprotamu un reālu sistēmas uzlabojumu un acīmredzamu rezultātu;
- jāizstrādā konkrētus virsmērķus un jāstrukturē nozares darbības stratēģiju;
- jānodod lēmumu pieņemšana par instrumentu un līdzekļu izvēli un pielietošanu VM nospraustās stratēģijas realizācijai veselības aprūpes organizētājiem attiecīgajās struktūrvienībās, pašvaldībās un reģionos;
- jāizstrādā tādu veselības aprūpes pakalpojumu grozu un standartus, kas atbilst valsts budžeta iespējām;
- jāabalansē iepirkumu atbilstība pakalpojumu groza realizācijai un pieejamajiem finanšu resursiem nozarē;
- jāsamazina birokrātija;
- jāpilnveido standarti un vadlīnijas, ko un kādā apjomā apmaksā valsts;
- jāveido pakalpojumu izmaksu pārskatīšana un pārraudzīšana;
- jāveido vairāklīmeņu medicīnas pakalpojumu sistēma, nosakot stingru katra līmeņa pakalpojuma apjomu un skaidru pēctecību;
- jādefinē pienākumi, tiesības un atbildība gan no veselības aprūpes sniedzēja, gan saņēmēja puses;
- jāveido efektīvu sadarbību ar ārstu un medicīnas darbinieku profesionālajām un sabiedriskajām asociācijām, veselības aprūpes organizētājiem, veicinot vienota izpratni par risinājumiem veselības aprūpē;
- norēķinu sistēmā jāievieš izmaksu efektivitātes un izcilības atbalstīšana;
- jāpopularizē sabiedrības veselības uzlabošanas pamatnostādnes, veidojot konstruktīvu par veselību atbildīgās ministrijas sadarbību ar citām ministrijām;
- ar likumdošanas palīdzību jāierobežo veselībai kaitīgu uzturvielu un atkarības vielu pieejamība, t.sk. ražotāju un tirgotāju kontrole par noteiktu vielu esamību pārtikas produktos, alkohola tirdzniecības vietu lokalizācija u.c.

2. Nodrošināt efektīvu veselības pakalpojumu pieejamību:

- prioritāri jānodrošina primāro un neatliekamo medicīnisko palīdzību, maksimāli izmantojot ģimenes ārsta institūciju. Jāparedz, ka reģiona ģimenes ārsti ir pieejami diennakts režīmā, strādājot pēc noteikta grafika;
- jāpilnveido valsts pasūtījumu ģimenes ārstiem, paplašinot profilaktiskā darba apjomu, veidojot ģimenes ārstu komandu principu un pastiprinot saslimstības uzraudzību;
- jāuzlabo un jāveicina slimību agrīnas diagnostikas un profilakses pasākumus, ieviešot obligāto pārbaudīšanu mehānismu, efektīvi izmantojot ģimenes ārstu institūciju;
- jādefinē atbildība par ģimenes ārsta prakses pacientu veselības stāvokli, nosakot stingrus darba kvalitātes rādītājus;

- jāparedz motivācijas sistēma ģimenes ārstiem par noteiktiem kvalitatīva ārsta darba rādītājiem, kā arī soda sistēma par ielaistiem gadījumiem, kad pēc būtības tiek tērēta valsts nauda nopietnu seku un komplikāciju ārstēšanai, bet nav neviena atbildīgā par šādas situācijas iestāšanos;
- jāpalielina pašvaldību loma primārās veselības aprūpes pieejamības nodrošināšanā (transports, sociālais atbalsts u.c.);
- jāsabalansē, jāpadara taisnīgs un iedzīvotājiem saprotams pacientu līdzmaksājums par medicīnas pakalpojumiem;
- būtiski jāierobežo zāļu reklāmas un farmācijas industrijas spiedienu uz ārstiem. Jāveicina godīga konkurence zāļu biznesā. Jāparedz informācijas nodošanas sistēma ārstiem, kā arī jāiesaista profesionālās asociācijas rekomendāciju veidošanai farmācijas līdzekļiem, samazinot farmācijas firmu tiešā mārketinga ietekmi ārstu praksēs. Stacionāros jāveido zāļu saraksti;
- tuvākajā laikā, sadarbojoties ar Finanšu ministriju, jāpārskata medicīnas preču un ierīču saraksti, izvērtējot atvieglotā un pilnā PVN pielietošanu;
- jāefektivizē dienas stacionāru darbību un jāpabeidz e-medicīnas pakalpojumu ieviešana;
- jāuzlabo ārstniecības iestāžu personāla kapacitāte, iesaistot darba tirgū jaunus speciālistus un ārstus – rezidentus. Jānosaka - ja valsts maksā par medicīnas izglītību, tad 2-3 gadi jaunajam ārstam ir jāstrādā noteiktā valsts reģionā, lai uzlabotu speciālistu pieejamību un panāktu medicīnas pakalpojumu decentralizāciju;
- jāatbalsta veselības pakalpojumu eksportu, paplašinot piedāvājumu ārvalstniekiem, jāveicina Latvijas medicīnas pakalpojumu pieejamību ārvalstniekiem (ātri pieejamas vīzas, ja noslēgts līgums par ārstēšanos ar Latvijas medicīnas iestādi u.c.);
- jānodrošina sabiedrības informētību par medicīnas pakalpojumu pieejamību, finansiālo nodrošinājumu un izmaksām.

3. Palielināt privātās partnerības lomu veselības pakalpojumu nodrošināšanai:

- jānoņem likumdošanas un birokrātiskos šķēršļus izmantot privātā veselības aprūpes biznesa iespējas veselības aprūpes sistēmas stiprināšanā;
- jāpārvirza nauda no valsts uz privātpersonu, kas spēj veidot sev apdrošināšanu, kā papildus motivācijas faktoru piedāvājot mērķtiecīgas iedzīvotāju ienākuma nodokļa atlaides, palielinot attaisnoto izdevumu apjomu par medicīnas pakalpojumiem;
- jārealizē rīcības programma pilnvērtīgas brīvprātīgās veselības apdrošināšanas piesaistei valsts veselības aprūpes sistēmas papildināšanai, kas būtu arī viens no priekšnoteikumiem „aplokšņu” tradīciju izskaušanā;
- jāmotivē darba devējus nodrošināt brīvprātīgo veselības apdrošināšanu savā uzņēmumā, noteiktās nozarēs to veidojot kā obligātu prasību;
- jāveicina apdrošināšanas maksājumu diversifikācija, kas stimulētu cilvēkus rūpēties par savu veselību - piekopt veselīgu dzīvesveidu;
- jāveido plānota veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēju iekļaušana ilgtermiņa stratēģiskajā plānā neatkarīgi no īpašuma formas, izvērtējot tos pēc atbilstības noteiktajiem kritērijiem (izmaksu efektivitāte, pakalpojuma kvalitāte, u.c.) tādā veidā arī tīktu sabalansētas arī augstās tehnoloģijas stratēģiskā plāna dalībnieku ietvaros;
- jāpanāk augsto tehnoloģiju jaudu sabalansēšana valsts sektorā, ilgtermiņā stratēģiski iekļaujot arī privātā sektora resursus.

4. Uzlabot Latvijas medicīnas cilvēkresursu darba un izglītības vidi:

- jāizveido sociālo garantiju un ārstniecības personu profesionālā riska apdrošināšanas sistēmu veselības aprūpes nozarē, lai veicinātu darbaspēka piesaisti;

- jāparedz ārstu civiltiesiskā apdrošināšana, lai iegūtu līdzekļus komplikāciju un ārsta pieļauto kļūdu seku ārstēšanai;
- jāveido progresīva darba samaksas sistēmu veselības aprūpē, kas veicinātu personāla piesaisti;
- jāveicina medicīnas periodikas izdošana latviešu valodā;
- jāpārskata rezidentu apmācības kvalitātes un izmaksu efektivitāte, kā arī rezidentūru vietu sabalansējums ar valstij nepieciešamo speciālistu skaitu;
- lielajās klīnikās jānosaka atklātu darbavietu konkursu sistēma pēc noteiktiem kritērijiem.

Tiesiskums un laba pārvaldība

Valsts prezidentam būtu jānosaka lielāka loma varas dalīšanas realizācijā. Apzinoties, ka, paplašinot valsts galvas pilnvaras, ir nepieciešams nevis pastarpināts (parlamenta), bet tiešs tautas mandāts, ir jānosaka, ka valsts prezidentu ievēl tauta. Tautas vēlēta prezidenta nepieciešamība izriet no pašreizējās vēsturiskās situācijas, kurā atrodas valsts, un Latvijas pilsoniskā sabiedrība tam ir nobriedusi.

Valsts prezidents ar atbilstošām pilnvarām nodrošina sabiedrību vienojošu nacionālo politiku, stabilitāti valsts ilgtermiņa virzībā gan ārpolitikā, gan tautsaimniecībā, efektīvāku un atbildīgāku valsts pārvaldi, kur visus trīs valsts varas atzarus līdzsvaro tautas pilnvarota uzticības persona – Prezidents. Satversmes grozījumi ļaus Latvijai pārvarēt konstitucionālo krīzi, kas saistās ar tautas uzticības zudumu valsts pārvaldes institūcijām.

Lai pilnīgāk Latvijas parlamentārās demokrātijas iekārtā izmantotu Valsts prezidenta kā valsts konstitucionālā orgāna potenciālu, jāparedz Valsts prezidenta funkciju paplašināšana gan izpildvaras, gan likumdevējas varas, gan tiesu varas atzarā.

Ir jānodrošina iespēja tautai vairāk un tiešāk piedalīties valstij būtisku jautājumu izlemšanā, atvieglinot likumu ierosināšanu, līdztekus notariāli apliecinātam parakstam vai parakstam bāriņtiesā izmantojot arī elektronisku parakstu, vācot 10 tūkstošus parakstus un vienas desmitās daļas vēlēšanu parakstus, nodrošinot iespēju nobalsot pašvaldību vēlēšanās arī ārzemēs, izmantojot balsošanu pa pastu vai elektroniski.

Jāveic plašas diskusijas sabiedrībā par vēlēšanu sistēmas pilnveidošanu, jāapsver arī iespēja kandidātu sarakstos ierakstīt arī citu sarakstu kandidātus. Būtiski jāsamazina vēlēšanu kampaņām atļautais finansējums, priekšvēlēšanu periodā aizliedzamas politiskās reklāmas elektroniskajos plašsaziņas līdzekļos. Jānosaka kriminālatbildība par partiju „melnajām kasēm”. Būtiski jāsamazina deputātu imunitāte.

Nepieļausim ārvalstu finansējuma izmantošanu vēlēšanās, tautas nobalsošanās un likumu ierosināšanās.

Jāpanāk plašsaziņas līdzekļu tīpašnieku atklātība.

Nodrošināsim ikviena indivīda tiesības uz taisnīgu tiesu, kas paredz arī lietas izskatīšanas saprātīgus termiņus. Lai to panāktu, jāpieņem grozījumi normatīvajos aktos, mainot atsevišķu kategoriju lietu piekritību, paplašinot to lietu kategorijas, kuras skata rakstveida procesā, pārskatot pārsūdzības instanču skaitu atsevišķām lietu kategorijām. Jāievieš videokonferences iespējas gan praktiskajā, gan normatīvajā līmenī. Jāveicina vienota tiesu prakse, publiskojot tiesu nolēmumus. Jānodrošina dokumentu iesniegšanas iespēja elektroniskā formā.

Lai samazinātu iespēju nepamatoti kavēt tiesvedības norisi, izstrādāsim un pieņemsim attiecīgus grozījumus tiesvedības procesu regulējošajos likumos.

Lai nostiprinātu tiesu varas neatkarību, noteiksim skaidru un saprotamu ilgtermiņa sociālo garantiju sistēmu tiesu sistēmā strādājošajiem.

Lai nodrošinātu pušu vienlīdzību šķīrējtiesās, pieņemsim šķīrējtiesu darbību regulējošu likumu.

Valdība bez sabiedrības uzticības nevar izvest valsti no krīzes, tāpēc viens no nozīmīgākajiem uzdevumiem ir zaudētās uzticības atjaunošana. Lai īstenotu šajā programmā minētās prioritātes, jāveido maza un efektīva valsts pārvalde. Lai to paveiktu, jāveido īpašs birojs Ministru Prezidenta pārraudzībā, ja nepieciešams, piesaistot augstas kvalifikācijas ārzemju ekspertus, izstrādātu starpnozaru funkciju optimizācijas plānu. Izveidosim publisko personu un iestāžu vienotu reģistru, lai sabiedrība varētu iegūt pārskatāmas ziņas par valsts pārvaldes sistēmu. Likumus un citus normatīvos dokumentus padarīsim iespējami vienkāršus un saprotamus.

Nepieciešams būtiski samazināt birokrātiju un paātrināt administratīvos procesus, izmantojot gan automatizāciju, gan lieku procedūru likvidēšanu. Veiksime būtisku valsts pārvaldes reformu ar mērķi padarīt to profesionālāku, efektīvāku un sabiedrībai pieejamāku. Valsts pārvaldes reformas procesā panāksim iestāžu izdoto administratīvo aktu kvalitātes uzlabošanu ar mērķi pilnveidot administratīvo procesu un mazināt administratīvo tiesu noslodzi. Tomēr valsts pienākums ir ne tikai atlaist darbiniekus, kas jaunajos apstākļos kļuvuši lieki, bet arī piedāvāt augsta līmeņa pārkvalifikācijas iespējas. Valsts darbosies efektīvi, ja valsts pārvaldei tiks piesaistīti pieredzes bagāti konkrētās jomas profesionāļi un darbinieki izdosies saliedēt kopīgā lietā, aizraut. Institūciju reformas jāpabeidz ātri, nodrošinot turpmāku stabilitāti.

Korupcijas riski mazināmi, vienkāršojot procedūras un padarot tās pārredzamas – viss process pārskatāms tiešsaistē, kā arī palielinot ierēdņu atbildību par pieņemtajiem lēmumiem un veiktajām darbībām. Valsts darbinieka

atalgojumam jāklūst atkarīgam no izmērāmiem darba rezultātiem. Papildus korupcijas risku novēršanai nepieciešama nesaudzīga korupcijas apkarošana un arī valsts pārvaldes depolitizācija. Izstrādāsim pasaules pieredzei atbilstošu lobēšanas likumdošanu, lai sakārtotu un sabiedrībai padarītu caurskatāmas politiskās varas attiecības ar uzņēmējiem un dažādām interešu grupām kopumā.

Iedzīvotāju iniciatīvas grupām un nevalstiskām organizācijām uzticamas būtiskas valsts funkcijas un resursi to īstenošanai (apmācības, prasmju apgušana, finanšu resursi). Šāda sistēma ļaus nodrošināt plašu pilsonisko līdzdalību, pilnvērtīgāk īstenot valsts pārvaldes funkcijas un nepazaudēt spējīgus esošos un bijušos valsts pārvaldes darbiniekus. Jāveido pilotprojekti kompaktām jauna tipa valsts pārvaldes institūcijām, kurās koncentrēti talantīgākie darbinieki, tā aizstājot daudz smagnējākās vecā tipa valsts institūcijas. Nozaru efektīva pašregulācija izmaksā vairākas reizes mazāk nekā to regulēšana ar tradicionālajām administratīvajām metodēm. Strādāsim, lai novērstu neatrisinātas problēmas starp iedzīvotājiem un publisko pārvaldi, t.i., publiskās pārvaldes pienākums ir visos tās kompetencē esošo jautājumu gadījumos rast risinājumu problēmai, ja nepieciešams, arī virzot attiecīgus grozījumus normatīvajos aktos.

Iestādes finansēšanas vietā nepieciešams finansēt funkciju, un valsts institūcijām jāļauj izmantot kārtējā gada budžeta atlikums divu gadu laikā. Valsts budžeta veidošana jāsāk no iestādes funkciju finansēšanai nepieciešamā budžeta izvērtēšanas un tālāk pa līmeņiem līdzīgi uz augšu.

Plaši izmantojamas e-demokrātijas iespējas, nodrošinot sabiedrības dalību dokumentu komentēšanā, elektroniski noformēti likumdošanas priekšlikumi, e-referendumi gan valsts līmenī, gan reģionos. Vienlaikus rūpīgi jāizvērtē ieguvumi un izmaksas, nepieļaujot nepamatoti dārgu un dublējošu e-projektu attīstību.

E-pārvaldē datu apmaiņas formāti un protokoli ir pēc iespējas centralizēti. Pieļaujama dažādu rīku pielietošana, ja vien tie spēj nodrošināt vajadzīgo "ārējo uzvedību" – t.i., saražot un saprast datus atbilstošā formātā. Par prioritāti nosakāms pēc iespējas plašāks atklāta koda un atklāta standarta lietojums valsts sektorā.

Ikvienam bez maksas jābūt pieejamiem visiem Latvijas valsts standartiem (LVS).

Valstij piederošie lieli pelnošie uzņēmumi nav privatizējami, vienlaikus būtiski uzlabojama un depolitizējama valstij piederošo aktīvu pārvaldība. Valstij un pašvaldībām jānosaka skaidri un atklāti sasniedzamie mērķi tām piederošajām kapitālsabiedrībām. Ekonomiskie mērķi skaidri jānodala no sociālajiem un citiem mērķiem. Jāpieņem skaidra un stabila dividenžu politika, kurā dividendes katrai kapitālsabiedrībai aprēķinātas individuāli, ņemot vērā sasniedzamos mērķus. Kapitālsabiedrību vadība jāizvēl atklātā konkursā. Valstij jāveic daļēja īpašnieka funkcijas centralizācija.

Lai noskaidrotu amatpersonu atbildību un novērstu līdzīgas kļūdas nākotnē, Saeimā jāveido parlamentārās izmeklēšanas komisijas par A/S „Parex banka” pārņemšanu un par valsts iespējamu nesaimniecisku rīcību ar „Air Baltic” kapitāla daļām.

Ievērojot zemes īpašnieku tiesības, sekmēsīm ēkas un zemes kā vienota nekustamā īpašuma izveidi, izstrādājot un pieņemot likumu, kas noteiktu to ēku īpašnieku tiesības un pienākumus, kuru īpašumi atrodas uz citām personām piederošās zemes, tādējādi sekmējot arī objektīvas nodokļu aprēķināšanas kārtības ieviešanu.

Ārējā un iekšējā drošība

Mēs uzskatām, ka ilgtermiņā Latvijas valstiskuma garants ir iekšējās un ārējās drošības nostiprināšana. Mēs konsekventi atbalstīsim Latvijas dalību un ciešāku iekļaušanos NATO un ES militārajās struktūrās.

Drošība ir valsts politisko, ekonomisko, militāro (fiziskās drošības - aizsardzības) un sociāli tiesisko pasākumu sistēma, ko izveido, lai garantētu valsts drošību un iedzīvotāju aizsardzību. Termins **aizsardzība** nosaka pasākumu kopumu cīņai ar NATO Stratēģiskajā koncepcijā noteiktajiem draudiem, riskiem un izaicinājumiem.

Baltijas valstis veido kopējas bruņoto spēku vienības dalībai NATO, ES un nākotnē - ANO militārajās struktūrās. Tautas vēlēta Valsts prezidenta pilnvaras jāpalielina arī valsts drošības jautājumos, palielinot Nacionālās drošības un Militārās padomes nozīmi.

NATO Stratēģiskajā koncepcijā tiek nosaukti jaunie 21. gadsimta aizsardzības draudi, riski un izaicinājumi: globālais terorisms, kiberuzbrukumi, enerģijas resursu drošība un klimata pārmaiņas. Daži piemēri:

NATO (Latvijas) dalība starptautiskajās operācijās ārpus NATO valstu teritorijas ir pasākumu kopums globālā terorisma slāpēšanai.

NATO ir Tallinā, Igaunijā izveidojusi *Kiberaizsardzības* centru, kur strādā arī Latvijas pārstāvis. Dažās valstīs tiek veidotas speciālās kiberkara vešanas vienības.

Enerģijas resursu drošība. Gan Krievijas aktivitātes par Ziemeļpola rajona piederību Krievijai, gan gāzes piegādes problēmas, gan centieni izmantot resursus politisko jautājumu risināšanai utt. aktualizē jautājumu par pieejamību resursiem. Krievija pat plāno izveidot specializētas militāras vienības gan gāzes vadu apsardzei, gan Ziemeļpola reģiona kontrolei. Tiek ieviesti jēdzieni „ekonomiskie draudi”, „ekonomiskā jauda”, un tos jau izmanto kā ieroci politiskajiem mērķiem.

Nīderlandes AM uzskata *klimata pārmaiņas* par savu ienaidnieku Nr.1, jo ūdens līmeņa paaugstināšanās par vienu metru appludinās 75% tās teritorijas.

Lai stātos pretī šiem globālajiem izaicinājumiem, Latvijai kā NATO un ES dalībvalstij ir jāveido jauna un efektīva krīzes pārvaldīšanas sistēma gan kā daļa no NATO Krīzes pārvaldes sistēmas, kas tiek pārbaudīta un trenēta katru gadu, gan reģionālajā, gan nacionālajā, valsts, gan novadu līmenī.

Mums ir jāspēj krīzes apstākļos maksimāli īsā laikā mobilizēt vajadzīgās valsts fiziskās drošības (aizsardzības) struktūras - NBS regulārie spēki, Valsts un pašvaldības policija, Zemessardze, ugunsdzēsēji, Valsts robežsardze -, kuras krīzes laikā tiek pakļautas vienotam Krīzes vadības centram.

Mums ir jāizslēdz iekšlietu un Aizsardzības ministriju atsevišķu funkciju dublēšana, radot vienotu krīzes pārvaldes struktūru, kas spētu efektīvi reaģēt uz jebkuru iekšējo vai ārējo valsts apdraudējumu. Šāds visu Latvijas aizsardzības (krīzes pārvaldes) struktūru kopīgais budžets krietni pārsniegtu NATO rekomendētos 2% no IKP, kam jābūt iedalītiem valsts aizsardzības budžetā. Atbilstoši esošajai situācijai globālajā pasaulē, jāizdara grozījumi drošības jomas likumos un normatīvajos aktos.

Jāpaplašina Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija (NAA), lai nodrošinātu nākamo speciālistu sagatavošanu visām Latvijas fiziskās drošības (aizsardzības) struktūrām.

Valsts augstskolu studentiem jādod iespēja kā papildu studiju kursu izvēlēties rezerves karavīra profesiju, kas nākotnē Latvijai garantētu labi sagatavotus rezerves karavīrus speciālistus, piemēram, mediķus.

Zemessardzei (ZS) nav jādublē Sauszemes spēki, tai ir vairāk jāorientējas uz sabiedriskās kārtības nodrošināšanu valstī un Latvijas iedzīvotāju patriotisko audzināšanu, kā to darīja aizsargi pirms II Pasaules kara Latvijā.

Lai nodrošinātu kvalitatīvu cilvēku resursu pietiekamību valsts aizsardzības vajadzībām, ir jāmaina vispārizglītojošo skolu programmas, īpašu uzmanību pievēršot jauniešu fiziskajai sagatavotībai un veselīga dzīvesveida popularizēšanai.

Jaunsardzei ir jāklūst par vadošo organizāciju valstī, kas sagatavotu patriotiskus jauniešus ar militārām iemaņām, kas vajadzības gadījumā spētu veiksmīgi papildināt jebkuru no esošajām valsts drošības struktūrām. Jaunsardzes vecāko grupu jauniešiem jādod iespēja piedalīties Zemessardzes organizētajās mācībās.

Latvijas drošībai būtiska ir policijas reforma, pārejot uz cilvēkresursu ziņā mazskaitlīgāku, toties profesionālāku un efektīvāku policijas sistēmu. Reorganizācijas rezultātā atbrīvosim no darba visus Valsts policijas darbiniekus, kuri nelieto valsts valodu un kuru valsts valodas prasme neatbilst profesionālo pienākumu veikšanai nepieciešamajam līmenim.

Policijas profesionāļiem nodrošināsim profesionālu cienīgu atalgojumu un darba apstākļus, atjaunojot valsts policijas iecirkņus, kas daļēji atrodas avārijas stāvoklī.

Īpaša uzmanība jāpievērš cīņai pret korupciju, finanšu noziegumiem un narkotiku tirdzniecību. Korupcijas novēršanai, īpaši kontrabandas apkarošanai, veidosim vidi, kas motivē cilvēkus darboties „Baltajā ekonomikā” un maksāt nodokļus šajā valstī. Aktīvāk cīnīsimies ar valstij nelobīgām, bieži Krievijas finansētām organizācijām. Nodrošināsim konsekvētu saukšanu pie administratīvas un kriminālas atbildības par totalitāru režīmu slavināšanu, genocīda attaisnošanu un okupācijas fakta noliegšanu.

Attīstīsim pārdomātu imigrācijas politiku, mazinot faktoros, kuru iespaidā Latvija ir pievilcīga postpadomju valstu viesstrādniekiem un nelegālajiem imigrantiem no trešajām pasaules valstīm. Stingrāk kontrolēsim uzturēšanās atļauju izsniegšanu un likvidēsim to tirdzniecības iespēju. Tādu kopienu pārstāvju ilgstoša uzturēšanās un īpašumu iegāde Latvijā, kuri neatzīst latviešu valodu kā valsts valodu un Latvijas valsts pamattautas - latviešu - tiesības veidot Latvijas valsti uz latviskās identitātes un kultūrvides platformas, nav pieļaujama. Atbalstīsim uzņēmējus, kuri ir gatavi ieguldīt līdzekļus vietējo darbinieku kvalifikācijas celšanā uz vietas – Latvijā.

Iestāsimies par būtiskiem azartspēļu ierobežojumiem, paceļot atļauto vecumu spēlēt azartspēles līdz 21 gadam, paplašinot pašvaldību tiesības ierobežot azartspēles savā teritorijā, kā arī paaugstinot azartspēļu nodokli.

Nozīmīgs valsts drošības nosacījums ir vispārēja cietumu sistēmas reforma, kas paredz gan cietumu ēku kompleksu pārbūvi, gan sodu sistēmas maiņu. Kriminālsodu politikai ir jābūt vērstai uz to, lai sodītais atgrieztos sabiedrībā kā pilnvērtīgs sabiedrības loceklis. Ja nav pastrādāts sevišķi smags noziegums, kas apdraudējis personas dzīvību vai veselību, uzsvars liekams uz cietumsodiem ar salīdzinoši īsu termiņu, piespiedu darbiem un naudassodiem, tādējādi sasniedzot kriminālsodu politikas mērķi un vienlaikus samazinot budžeta izdevumus ieslodzīto uzturēšanai. Par sīkajām zādzībām kriminālsodus aizstāsim ar administratīvajiem sodiem. Probācijas dienestu sistēmai ir kardināli jāatšķiras no cietumu sistēmas. Tajos vienlaikus nedrīkst koncentrēties liels bijušo ieslodzīto skaits. Mēs izveidosim sistēmu, kas nodrošinās bijušo ieslodzīto veiksmīgu atgriešanos darba tirgū, piešķirot viņiem nodokļu atvieglojumus.

Noziedznieki, kas ir ārvalstu pilsoņi, pēc soda izciešanas izraidāmi no valsts, atņemot viņiem šīs īpašās privilēģijas uzturēties Latvijā un saņemt sociālo nodrošinājumu.

Lai būtiski samazinātu vides piegružošanu un piesārņošanu ar atkritumiem, piedāvāsim likumu grozījumus, lai sodīšanas funkciju varētu uzticēt privātām institūcijām.

Valsts drošības iestāžu darbiniekiem, kas, godprātīgi pildot dienesta pienākumus, guvuši traumas vai citus veselības bojājumus, jāsniedz visas nepieciešamās sociālās garantijas paātrinātā kārtībā, t.sk. ja veselības bojājumi radušies novēršot noziegumus arī ārpus darba laika.

Reģionu attīstība, valsts un pašvaldības

Latvijas lauki un mazpilsētas tradicionāli ir bijuši latviešu tautas, tās kultūras un attīstības balsts, kas nepārdomātas reģionālās politikas rezultātā tika grauts. Nepietiekami efektīvi un savlaicīgi veikta reģionālā reforma Latvijā ir radījusi situāciju, kad Rīga kā Latvijas galvaspilsēta būtībā ir izsūkusi reģionu resursus, mazinājusi reģionu konkurētspēju, neveicinot kopējo valsts stabilitāti un attīstību.

Latvijas lauku novados un mazpilsētās labāk ir saglabājusies latviskā vide un arī latviešu tīpatsvars tur ir daudz lielāks nekā lielpilsētās. Tāpēc ir jāpieliek visas pūles, lai cilvēki neaizbrauktu un atgrieztos laukos, veidotu ģimenes un attīstītu uzņēmējdarbību. Tam nepieciešami vairāki priekšnosacījumi: pieejamas izglītības iestādes, medicīnas pakalpojumi, sociālā palīdzība, attīstīta infrastruktūra un ekonomiskā aktivitāte.

Par galveno reģionu attīstībā uzskatām:

1. decentralizāciju kā valsts administrācijas samazināšanas līdzekli;
2. kompetenču un finanšu decentralizāciju, palielinot reģionu lomu, nododot tiem noteiktas valsts pārvaldes funkcijas;
3. iedzīvotājam jānodrošina savā pašvaldībā pieejami, ērti un kvalitatīvi valsts pārvaldes pakalpojumi, īstenojot vienas pieturas aģentūras principu;
4. veicināt dialogu un nodrošināt saskaņotu rīcību starp iedzīvotājiem, pašvaldību un valdību, tādējādi uzlabojot lēmumu pieņemšanas caurspīdīgumu un samazinot korupcijas iespējas. Nodrošināt iespēju ikvienam iedzīvotājam pašam piedalīties reģiona attīstībai nozīmīgu lēmumu pieņemšanas procesos;
5. uzlabot valsts un pašvaldību savstarpējās pārvaldes un finanšu plūsmas optimizāciju, pārraudzību un struktūru.

Lai to izdarītu:

- pašvaldībām ir jānodod lielāka izpildvara un finansējums tās īstenošanai, jo tās ir tuvāk iedzīvotājiem un ātrāk spēj reaģēt uz problēmām, pašvaldību vadība ir pieejamāka iedzīvotājiem un tādēļ arī vieglāk ir kontrolējams finanšu izlietojums, veiktie iepirkumi u.c., kā arī pilsoņu dalība pašvaldības darbā īstenojama visefektīvāk;
- jāpārskata pašvaldību funkcijas un kompetences reģionālo lēmumu pieņemšanā, tādējādi palielinot reģionu pašpārvaldes lomu. Noteikt lielākas iespējas pašvaldībām pašām noteikt savas īpatnējās priekšrocības un attīstīt tās savā teritorijā;
- palielināsim reģioniem atbildību par ES fondu projektu realizāciju reģionu līmenī;
- pašreizējā situācija nenodrošina konkurētspējas attīstību starp pārējiem Latvijas novadiem un pilsētām ar Rīgu un Pierīgas reģionu, tāpēc jāatļauj pašvaldībām lielāku brīvību, nosakot nodokļu atlaides savā teritorijā (iepriekš definējot zonējumu pēc attīstības līmeņa), lai veicinātu uzņēmējdarbību, investīciju pieplūdi, darbavietu radīšanu;
- lielajām pilsētām ir jāatjauno dabīgās reģionālo centru funkcijas. Jāstiprina esošās un jāveido jaunas augstāko un profesionālo izglītības iestādes vai filiāles. Jāveicina zinātniski pētniecisko centru izveide šais izglītības iestādēs saistībā ar reģionā esošajām vai attīstības plānā iekļautajām saimniecības nozarēm;
- jāveido savstarpēji integrēta Latvijas vide, kur reģionu pilsētas un laukus vieno kopīga attīstības stratēģija, infrastruktūra un sociālās drošības tīkls;
- pilnvērtīgai reģionālās politikas īstenošanai jānodrošina lielāka sadarbība ar Pašvaldību savienību un citiem sociālajiem partneriem;
- katra novada bagātība ir cilvēku un dabas resursi, tradīcijas, latviešu valodas dialekti, kultūras mantojums un citas novada bagātības, kas arī būtībā nosaka katra reģiona attīstības prioritātes. Atbalstīsim reģionu attīstību, pamatojoties uz katra novada unikālo iespēju izmantošanu;
- īpaši atbalstāms un izceļams ir Latgales reģions.

Latgales attīstība

Nacionālā apvienība pievērš īpašu uzmanību Latgalei, jo tajā latvieši kā tauta ir visvairāk etniski apdraudēti: latviešu īpatsvars ir tikai 44%, sabiedriskā saziņā latviešu valodu lieto retāk nekā krievu valodu, ilgstošas pārkrievošanas dēļ daudzi latvieši zaudējusi etnisko pašapziņu.

Vēsturisko apstākļu un ilgstošas nepārdomātas reģionālās attīstības dēļ Latgalē ir visaugstākais bezdarba līmenis. Rēzeknē – otrā lielākajā Latgales pilsētā — bezdarba līmenis ir visaugstākais starp lielajām Latvijas pilsētām, un tālu neatpaliek arī Daugavpils.

Latgales reģions ir Eiropas Savienības robežreģions, kuram jāveic svarīgas ES politiskās un ekonomiskās drošības funkcijas, kuras augstāk minēto iemeslu un iespējamās valsts centrālā aparāta ierēdņu korumpētības, neprasmes vai nolaidības, kā arī noteiktu ekonomisko grupējumu interešu dēļ netiek veiktas vai tiek veiktas tikai daļēji.

Vienīgi labklājības pieaugums spēj mazināt kontrabandas un korupcijas iespējamību, sargājot ES intereses; Nacionālā apvienība rosinās ES piešķirt papildus līdzekļus robežu stiprināšanā, dodot darbu Latgales iedzīvotājiem. Kontrabandas mazināšanai Latgales reģionā īpaši jāinvestē valsts un ES līdzekļi, veicinot mikro- un mazās uzņēmējdarbības veicināšanu, iedrošinot cilvēkus uzsākt legālu darbu, apkalpojot gan tranzīta plūsmu, gan ES robežsardzes sistēmu.

Latgale ir ļoti svarīga daudzu valsts iestāžu plānos un dokumentos aprakstītās Latvijas kā tranzīta valsts sastāvdaļa – ES tranzīta ceļa galapunkts, kurai no šāda aspekta vispār nav pievērsta vērība. Nacionālā apvienība uzskata, ka nepieciešams tās laikā pieņemt kravu tranzīta atbalsta stratēģiju, paredzot Latgalei kā ES robežreģionam īpašu finansējumu loģistikas centru izveidei gan Rēzeknē ar tās dzelzceļa mezglu, gan Daugavpilī, piesaistot šiem mērķiem ES Kohēzijas fonda un citu ES fondu līdzekļus.

Svarīga loma Latgalei ir bijusi visos laikos kā gudru, izglītotu, prasmīgu un strādīgu cilvēku nodrošinātājam gan sava reģiona, gan arī Rīgas un citu reģionu uzņēmumiem, iestādēm un valsts struktūrām. Tomēr šobrīd atpalikusi infrastruktūra (nožēlojams ceļu tīkla stāvoklis, nevienmērīgs un nepārdomāts izglītības iestāžu izvietojums un nodrošinājums, minimāls kultūras un mākslas iestāžu skaits), ekonomiskā stagnācija un krīze, kas Latgalē ne tuvu nav beigusies, nekādi neveicina cilvēku palikšanu Latgales laukos. Tieši otrādi – pastiprinās cilvēku aizplūšana uz Pierīgu un notiek emigrācija uz ārzemēm. Nacionālā apvienība uzskata, ka, izveidojot Latgales kā ES pierobežas zonas statusu, būs iespējams piesaistīt papildus līdzekļus infrastruktūras atjaunošanai un attīstīšanai, kā arī apturēt cilvēku aizplūšanu no Latgales. Ar pārdomātu politiku pat iespējama cilvēku plūsma uz Latgali kā potenciāli labvēlīgu uzņēmējdarbības reģionu.

Liela Latgales vērtība ir vienlaicīgi nacionālā, tajā pašā laikā multinacionālā vide, kurā daudzus gadu simtus ir pratuši sadzīvot un saprasties dažādu tautību cilvēki. Nacionālā apvienība augstu vērtē katra Latvijas pilsoņa ieguldījumu valsts attīstībā un nacionālas, latviskas valsts uzturēšanā, katrai mazākumtautībai spējot saglabāt un parādīt arī savas nacionālās un kultūras iezīmes. Latgales kultūras mantojums ir liela Latvijas bagātība, un Nacionālā apvienība pievēršīs lielu uzmanību tā saglabāšanai un vairošanai, atbalstot valsts un pašvaldību finansētu ārpuskolas aktivitāšu ieviešanu skolās, deju kolektīvu, folkloras kopu, koru un ansambļu veidošanu pašvaldības un valsts kultūras iestādēs. Veicināma mājražošanas attīstība, kas sasaistāma ar lauku tūrisma attīstību.

Latgales literārā mantojuma saglabāšanai un attīstīšanai, kā arī valodas īpatnību saglabāšanai Nacionālā apvienība iestājas par oriģinālliteratūras darbu izdošanu.

Nacionālā apvienība iestājas par katra latgalieša tiesībām vērsties latgaliski gan mutvārdos, gan rakstveidā pie valsts un pašvaldības iestādēm.

Latgales īpatnība - nabadzīgas un mazas pašvaldības, kas nespēj nodrošināt iedzīvotāju sociālās vajadzības. Arī tādēļ cilvēki pamet Latgali. Tikai veicinot ienākumu pieaugumu, bezdarba līmeņa samazināšanu un uzņēmējdarbības attīstību lauku reģionos, būs iespējams stiprināt pašvaldības, kas savukārt nodrošinās cilvēkiem labvēlīgas vides veidošanos.

Latvija Eiropā un pasaulē

Latvijas ārpolitika ir iekšpolitikas turpinājums, tās galvenais mērķis ir radīt labvēlīgus apstākļus nacionālas, demokrātiskas un eiropiskas valsts pastāvēšanai. Latvijas intereses NA skata plašā griezumā. Priekšplānā ir jautājumi, kas izriet no Latvijas tautas kopīgajām interesēm dzīvot drošībā, brīvībā un labklājībā. Šo mērķu sasniegšanai ir svarīgi ierobežot ārēju spēku ietekmi un iejaukšanos Latvijas iekšpolitikā. Ārpolitika jābalsta uz Satversmi, Latvijas likumiem un tautas gribu.

Pēdējā desmitgadē ārpolitika bija vērsta uz diviem grūti savienojamiem mērķiem:

- Iekļaušanos Eiropas Savienībā un NATO, nododot šīm organizācijām svarīgas valsts funkcijas ekonomikā, sociālajā politikā un aizsardzībā;
- Tuvināšanos Krievijai, pakārtojot valsts tiesiskās pēctecības doktrīnu īstermiņa ekonomiskām interesēm un atsevišķu politisku grupu mērķiem.

Šāda pieeja nav ilgtspējīga. Starptautiskā sistēma pārdzīvo dziļu strukturālu krīzi. ES ir iestigusi centienos rast politisku risinājumu ekonomiskām problēmām. NATO arvien vairāk distancējas no uzdevuma aizsargāt Eiropu un pievēršas operācijām citos reģionos. ANO nespēj rast kopsaucēju pasaules mēroga ekonomikas un drošības izaicinājumiem. Mazinās transatlantiskās saiknes nozīme. ASV attālinās no Eiropas, meklējot Krievijas atbalstu savai politikai citās pasaules daļās.

Rietumu valstu radītās starptautiskās organizācijas šodien nespēj pildīt savus uzdevumus pilnā apmērā. Radušos tukšumu aizpilda austrumu valstis, kas mobilizē iekšējos resursus mērķtiecīgai rīcībai starptautiskā arēnā – Ķīna, Indija, Krievija un citas. Bieži tas notiek uz demokrātijas un cilvēktiesību rēķina. Taču tas nemazina minēto valstu augošo ietekmi pasaules ekonomikā un politikā.

Šādos apstākļos Latvija nevar būt par tiltu starp Austrumiem un Rietumiem. Latvija ir robežvalsts. Neatkarības un demokrātijas saglabāšanas labad Latvijai ir nepieciešams īstenot aktīvu politiku, stiprināt Latvijas nacionālo un eiropisko identitāti.

Mūsu ārpolitikas efektivitāti jūtami ierobežo vairāki apstākļi. Galvenie izaicinājumi ir milzīgā Krievijas ietekme Latvijas politikā un ekonomikā, krievvalodīgo organizāciju vērsšanās pret Latvijas valsts nacionālo raksturu, Maskavai draudzīgo partiju centieni nomierināt nelojālo sabiedrības daļu caur piekāpšanos valodas, pilsonības un valsts pēctecības jautājumos.

Šīs situācijas dziļākais cēlonis ir PSRS koloniālais mantojums, kura pārvarēšana ir viens no galvenajiem valsts uzdevumiem kā iekšpolitikā, tā ārpolitikā. NA uzskata par nepieciešamu izpildvaras līmenī īstenot 1996.g. Saeimas deklarāciju par Latvijas okupāciju un 2005.g. Saeimas deklarāciju par Latvijā īstenotā PSRS totalitārā komunistiskā okupācijas režīma nosodījumu, sadarbojoties ar starptautiskajiem partneriem un starptautisko organizāciju līmenī aktualizējot jautājumu par totalitārā komunisma nosodījumu.

NA uzskata, ka vienīgā cerīgā stratēģija mūsdienu apstākļos ir Latvijas valsts nostiprināšana, radot spējas patstāvīgi risināt eksistenciāli svarīgus jautājumus. Šāda pieeja nenozīmē izolāciju vai nerēķināšanos ar starptautisko organizāciju un partnervalstu sniegtajām iespējām. Tā tikai norāda uz nepieciešamību skaidri identificēt valsts ilgtermiņa intereses, konsekventi un neatlaidīgi īstenojot tās starptautiskā arēnā.

Jau tuvākajā laikā nepieciešams radīt jaunu Latvijas ārpolitikas koncepciju, valdības un Saeimas līmenī apstiprinot ārpolitikas vadlīnijas nākošajai desmitgadei. Eiropas Savienības darba kārtības jautājumu apspriešana ir svarīga, taču tā nevar aizvietot patstāvīgu ārpolitiku un ilgtermiņa mērķus. Nepieciešams regulāri informēt sabiedrību par ārpolitikas izaicinājumiem un problēmām plašā kontekstā. Svarīgi izglītot jauniešus par ārpolitikas būtisko nozīmi nacionālas valsts ilgtspējai un drošībai.

Latvijas attiecības ar citām valstīm jāveido gan divpusējo attiecību līmenī, gan starptautiskajās organizācijās, ņemot vērā valsts ģeopolitisko stāvokli un vēsturisko pieredzi. NA uzskata, ka mērķtiecīgas ārpolitikas pamatā jāliek divi fundamentāli principi, kas ir svarīgāki par īstermiņa ekonomiskām interesēm:

- Neatlaidīga valsts tiesiskās pēctecības doktrīnas aplicināšana. Tendence norobežoties no vēstures jautājumiem ārpolitikā devusi negatīvus rezultātus. Tā palīdzējusi nostiprināt Krievijas uzskatu, ka Latvijas valsts ir LPSR turpinājums, un ka Latvijai jāatbild par padomju režīma politikas sekām.

- Aktīva Latvijas valsts politikas aizsardzība pilsonības un valodas jautājumos. Šī politika tieši izriet no okupācijas fakta. Atkāpšanās no esošajiem principiem noliedz Latviju kā nacionālu valsti un 1918.g. dibinātās Latvijas Republikas turpinājumu.

Divpusējās attiecības

Starptautisku attiecībās galvenie uzdevumi ir šādi:

- Attiecībās ar Krieviju nepieciešams ievērot drošas distances principu. Latvijas un Krievijas attiecības vienmēr bijušas asimetriskas. Pilnīga atvērtība ekonomiskai sadarbībai ar Krieviju padara Latviju par tās piedēkli. Ekonomiskās ietekmes blakusprodukts ir Krievijas ideoloģijas un masu kultūras dominēšana Latvijas informācijas telpā. Šādos apstākļos nav iespējams ilgstoši saglabāt politisku neatkarību.
- Jāatbalsta rietumnieciskas un demokrātiskas tendences bijušo padomju republiku politikā, stiprinot to saiknes ar ES un NATO. Latvija var aktīvāk veidot attiecības ar NVS valstīm gan valdību, gan atsevišķu reģionu līmenī.
- Vajadzīga ciešāka sadarbība ar Baltijas valstīm. Piemēri sekmīgai nelielu valstu attīstībai nav jāmeklē tālu. Latvijas tuvākais uzdevums ir pārņemt pozitīvo pieredzi no tuvākajām kaimiņvalstīm Igaunijas un Lietuvas. Sadarbības pamatā jāliek pozitīvu pieeja ekonomiskajai sadarbībai. Nedrīkst pārspīlēt konkurences motīvu Baltijas valstu attiecībās. Baltijas valstu sadarbībai ir stratēģisks raksturs, it īpaši enerģētikas un transporta sfērā.
- Jāveicina sadarbība ar valstīm, kas atrodas līdzīgā sociālā un ekonomiskā situācijā, lai pārņemtu Igaunijas, Lietuvas, Polijas, Čehijas un Ungārijas pozitīvo pieredzi valstiskuma atdzimšanā. Nepieciešama politiskā solidaritāte ar šīm valstīm plašā iekšpolitikas un ārpolitikas jautājumu spektrā. Starptautiskajā vidē jāveicina izpratne par kopīgajām problēmām, jāsniedz savstarpējs atbalsts starptautiskās organizācijās.
- Jāpārvar fiziskā un intelektuālā distance, kas Latviju šķir no citām Eiropas valstīm. Jārada priekšnoteikumi ilgtermiņa sadarbībai, attīstot transporta koridorus un citu infrastruktūru, piemēram, *Rail Baltica* projektu. Jāveido valsts programma Eiropas augstskolu absolventu piesaistei darbam Latvijas valsts pārvaldē un izglītības sektorā, dodot priekšroku konkrētu nozaru speciālistiem ar atbilstošām profesionālām zināšanām.
- Latvijai jāatrod jauni saskares punkti ar ASV. Sadarbība Afganistānas operācijā un tranzīta jautājumos nav ilgtermiņa faktors, kas varētu kompensēt tiešu ekonomisku interešu trūkumu. Nepieciešams veidot valsts finansētu stipendiju shēmu jauniešu izglītībai ASV. Tikai tā iespējams vairo saskares punktus visās dzīves sfērās, kas nodrošinātu transatlantiskās saiknes ilgtspēju.
- Sadarbība ar Āzijas un Latīņamerikas valstīm iespējama vispirms augstas tehnoloģijas un pētniecības sektoros, izmantojot abu pušu salīdzinošās priekšrocības. Transzīta pakalpojumu sniegšana šo reģionu tirdzniecībai ar Krieviju nav tālredzīga pieeja.

Starptautiskie sakari ekonomikā, kultūrā, izglītībā, zinātnē un sportā

NA uzskata, ka sekmīga ārējo ekonomisko sakaru aktivizēšana iespējama tikai uz iekšējā potenciāla attīstības pamata. Izglītība ir resurss ekonomikas attīstībai. Labvēlīgus apstākļus inovācijām un investīcijām var radīt ar mērķtiecīgām valsts programmām izglītības un zinātnes jomā. Nodokļu pazemināšana, uzturēšanās attiecību tirdzniecība un LIAA pārstāvniecību skaita vairošana neatrisinās strukturālās problēmas, kas kavē tautsaimniecības attīstību.

Izglītības, zinātnes un kultūras politika jāvērs uz harmonisku valsts potenciāla attīstību visās jomās. Tas jāsaista gan ar mūsdienu Eiropas kontekstu, gan ar nacionālās identitātes atražošanu. Liberālā ideoloģijā balstīti sociālie eksperimenti apdraud valsts identitāti un ilgtspēju tāpat, kā centieni atvērt Latvijas augstākās izglītības sistēmu krievu valodas un informācijas vides ietekmei.

Latvijas starptautiskā prestiža nostiprināšana sekmē valstiskās neatkarības neatgriezeniskumu. Atpazīstamību un pozitīvu tēlu jāveido ar aktīvu darbu kultūras un izglītības sakaru jomā, kā arī ar sporta sasniegumiem. Starptautiskajā vidē neatlaidīgi jāstiprina priekšstats par to, ka Latvija nepieder pie postpadomju telpas un nav saistāma ar tajā notiekošajiem procesiem.

Starptautiskās organizācijas

Starptautiskās organizācijas (ANO, EDSO, Eiropas Padome u.c.) ir forumi dažādu valstu sadarbībai uz kopēju mērķu, vērtību un interešu pamata. Tie dod iespēju kopīgi risināt globāla un reģionāla rakstura problēmas, radīt standartus sadarbībai ekonomikā, zinātnē, veselības aizsardzībā, izglītībā, kultūrā un citās jomās.

Latvijai jāisteno agresīvāka politika starptautiskajās organizācijās, balstoties uz savām nacionālajām interesēm un pastāvošajiem likumdošanas aktiem. Nopietni jāizvērtē ieguvums no dalības konkrētās starptautiskajās struktūrās, salīdzinot to ar ieguldītajiem resursiem un eventuāliem suverenitātes ierobežojumiem.

Nav pieņemams uzskats, ka starptautiskas institūcijas netieši piedalās Latvijas valsts pārvaldē ar direktīvu un saistošu rekomendāciju palīdzību. Vienīgais izņēmums te ir Eiropas Savienība, kam Latvija labprātīgi deleģējusi daļu no savas suverenitātes apmaiņā pret ietekmi ES institūcijās. ES loma ir īpaši svarīga tādēļ, ka postpadomju telpā strauji attīstās Krievijas virzītā Eirāzijas savienības veidošana.

Eiropas Savienības jautājumi

Latvijai jādod savs ieguldījums ES institūciju darbā un ES krīzes pārvarēšanā. Šajā nolūkā vajadzīgs aktīvi paust nacionālajās interesēs balstītu valsts pozīciju. Nepieciešams piedalīties sarunās par ES tālāko attīstību arī tad, ja procesa mērķis ir federāla Eiropa. Tomēr priekšnoteikums dalībai padziļinātās integrācijas projektos ir pilna kontrole pār valodas un pilsonības politiku, kā arī migrācijas procesiem.

NA apsveic centienus nodrošināt Latvijai lielāku atbalstu no ES strukturālajiem fondiem, lai atbalstītu Latvijas lauku novadu un mazpilsētu attīstību, izglītības kvalitātes uzlabošanu, radītu apstākļus emigrējušo latviešu repatriācijai. Pievienošanās eiro ir stratēģiskas izvēles jautājums. NA nav principiālu iebildumu pret eiro ieviešanu piemērotā brīdī, taču šis solis jāsamēro ar optimālām izmaksām un citu ES valstu rīcību. Pievienošanās eiro nevar attaisnot negatīvas demogrāfiskas tendences un masveida emigrāciju.

Latvijas prezidentūra ES Padomē 2015.g. apliecinās valsts briedumu. Tomēr prezidentūra ir organizatorisks process, kam nav tieša sakara ar valsts ārpolitiku un drošību. Daudzi ES politikas instrumenti un iniciatīvas prasa kritisku izvērtējumu. Tipiski piemēri ir Ziemeļu dimensija un Austrumu partnerība. NA uzskata, ka ES nepieciešams meklēt efektīvu atbildi uz Krievijas centieniem integrēt bijušās padomju republikas Muitas Savienībā, Kolektīvās Drošības Līguma Organizācijā un Eirāzijas Savienībā.

Drošības un aizsardzības politika

Latvijas aizsardzības politikas stūrakmens ir dalība NATO aliansē. Tomēr mūsdienu apstākļos nepieciešams stiprināt valsts drošību arī ar citiem mehānismiem. NA uzskata, ka drošības un aizsardzības jautājumos vajadzīga ciešāka sadarbība arī ar Somiju un Zviedriju.

NA izprot nepieciešamību atbalstīt sabiedrotās valstis starptautiskās operācijās, pretī saņemot iesaisti mūsu aizsardzības jautājumu risināšanā (piemēram, gaisa telpas kontrolē). Tomēr Latvijas drošības politikai jāreķinās ar nemilitāro draudu nozīmes pieaugumu. Arvien lielāku nozīmi iegūst narkotiku izplatība, cilvēktirdzniecība, organizētā noziedzība, kibernetiskā drošība un citi faktori. Latvijas gadījumā specifiskus draudus rada nelojālu politisko organizāciju un grupu aktivitātes. Tās Latvijas tautu apdraud ne mazāk, kā reliģiski fanātiķi un kodolprogrammas tālās zemēs.

NA uzskata, ka drošības politikā nepieciešams pārvērtēt militāro un nemilitāro draudu nozīmi, piešķirot lielākus resursus ne tikai aizsardzībai, bet arī iekšējās drošības stiprināšanai un pretvalstisku aktivitāšu ierobežošanai. Vajadzīgs radīt integrētu pieeju valsts drošībai un aizsardzībai, iesaistot šajā darbā patriotisko sabiedrības daļu un nostiprinot Zemessardzi kā Latvijas tautas paš aizsardzības struktūru.

Jāierobežo Krievijas impēriskās ideoloģijas iespiešanās Latvijas informācijas vidē, jāveido mērķtiecīga politika vēstures jautājumos, padarot totalitāro režīmu noziegumu nosodījumu par neiztrūkstošu Latvijas ārpolitikas daļu. Nepieciešams aizsargāt ne tikai valsts teritoriju un ekonomiku, bet arī nacionālo identitāti. Šajā nolūkā aktīvi jāvērsas pret Latvijas valstiskuma pamatu apšaubīšanu starptautiskā līmenī.

Demogrāfijas un migrācijas jautājumi

Demogrāfijas un migrācijas jautājumu risināšanai jāizmanto gan divpusējās attiecības, gan Latvijas dalība starptautiskajās organizācijās. Ārlietu resoram un citām iestādēm jādara viss iespējamais, lai uzturētu aktīvus kontaktus ar diasporu, veidotu stipru saikni starp valsti un aizbraukušajiem pilsoņiem, atbalstītu latviešu

kultūras biedrības un izglītības iestādes ārzemēs. Valsts budžetā šiem mērķiem jāparedz atbilstoši līdzekļi. Emigrantu atgriešanās ir pilnīgi iespējama, ja latviešu kopienās ārzemēs tiek uzturēta nacionālā identitāte un patriotisms, taču izšķirošo impulsu lēmumam par atgriešanos dos Latvijas spēja piedāvāt darba vietas ar salīdzināmu atalgojuma līmeni.

Vienlaikus jāpievērš uzmanība Saeimas 2005.g. deklarācijā par komunistiskā okupācijas režīma nosodījumu ietvertajam uzdevumam noslēgt Latvijas un Krievijas Federācijas nolīgumu par palīdzības sniegšanā pārceļotājiem, kas pārceļas uz savu vēsturisko vai etnisko dzimteni. Krievijas īstenotā tautiešu repatriācijas programma ir savietojama ar Latvijas valsts interesēm, ja nodrošina Latvijas vidē neintegrētu personu izceļošanu, respektējot to tiesības izvēlēties etniskajai izcelsmei un kultūras identitātei atbilstošu dzīvesvietu.

Priekšlikumus programmai sūtiet uz programma@visulativijai.lv